

CARTEA VERDE

**A DIPLOMAȚIEI
,
MULTILATERALE**

CUPRINS

I. Preambul	3
II. România în mediul multilateral în ultimii 20 de ani	6
Premise și poziționarea României	6
România în organizații și inițiative internaționale	8
<i>România la ONU</i>	8
<i>România – OCDE</i>	9
<i>România în OSCE</i>	10
<i>România în NATO</i>	11
<i>România la Consiliul Europei</i>	13
<i>România în Comunitatea Democrațiilor</i>	13
<i>România în Alianța Civilizațiilor</i>	14
<i>România în formatele de cooperare regională și subregională</i>	14
III. Domenii tematice de interes special pentru diplomația multilaterală românească	16
1. Amenințări la adresa securității, soluționarea crizelor și reconstrucție post-conflict.....	16
A. <i>Securitate paneuropeană și internațională</i>	16
B. <i>Soluționarea crizelor, reconstrucție și stabilizare post-conflict</i>	18
C. <i>Neproliferare, dezarmare și controlul armamentelor</i>	21
D. <i>Combaterea terorismului și a criminalității organizate transnaționale</i> ..	23
2. Buna guvernare.....	25
A. <i>Democrație</i>	25
B. <i>Drepturile omului</i>	26
3. Noile teme ale multilateralismului.....	29
A. <i>Dezvoltare durabilă</i>	29
B. <i>Schimbări climatice/ Energie</i>	30
C. <i>Economia „verde”/ Guvernarea internațională de mediu</i>	32
D. <i>Cercetarea, inovarea, utilizarea tehnologiilor de vârf</i>	33
4. Relații inter-organizații.....	33
A. <i>Inter-polaritate</i>	33
B. <i>Uniunea Europeană, cadru de configurare a profilului României în plan multilateral</i>	34
V. Metode, resurse, instrumente	36
VI. Concluzii	44
Anexă	
Evoluții în organizații internaționale	46
Organizații cu vocație universală.....	46
<i>Organizația Națiunilor Unite (ONU)</i>	46
Multilateralism și guvernare economică mondială.....	47
Organizații internaționale de securitate.....	50
<i>Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)</i>	50
<i>Organizația Tratatului Nord-Atlantic (NATO)</i>	51
Organizații și inițiative multilaterale care promovează valorile umane.....	52
<i>Consiliul Europei (CoE)</i>	52
<i>Comunitatea Democrațiilor (CD)</i>	52
<i>Alianța Civilizațiilor</i>	53
Organizații și structuri subregionale.....	53

Rezumat executiv

Secolul XXI cunoaște o reșezare profundă a sistemului de guvernare internațională, rezultată din reconfigurarea puterii pe plan internațional și transformarea instituțiilor multilaterale.

România este un stat de talie medie care, prin apartenența sa la Uniunea Europeană, este astăzi parte constitutivă a unui pol de putere global. Până la momentul aderării la NATO și UE, cele două obiective strategice au absorbit cea mai mare parte a resurselor naționale, pe acest fond apartenența la organizațiile/instituțiile sectoriale fiind insuficient valorificată. Aderarea la NATO și UE nu au fost însă obiective în sine, ci au avut un rol instrumental pentru România. Noul statut de membru al NATO și UE a determinat multiplicarea formatelor în care România acționează și își promovează interesele, precum și modificarea paradigmei de exprimare și reacție. Există un orizont de oportunitate ca România să își consolideze, pe termen lung, capacitatea de factor modelator al anumitor decizii și politici internaționale.

Multilateralismul rămâne cadrul predilect pentru promovarea politicii externe românești. Deoarece, în mod realist, beneficiem de o capacitate limitată de a influența semnificativ un număr mare de dosare internaționale, trebuie să selectăm, cu pragmatism, teme care ne pot substanția și impune profilul în plan multilateral, cu consecințe benefice și asupra politicii bilaterale.

Această Carte Verde a Diplomatiei Multilaterale are ca scop formularea unor recomandări de politică externă pentru țara noastră, pe termen mediu și lung, pentru a face din multilateralism un instrument central de politică externă și a-l utiliza într-o viziune adecvată epocii "post-moderne" în care ne aflăm.

Demersul implică elaborarea unui concept nou de diplomatie multilaterală și identificarea unor domenii prioritare sau nișe de acțiune care să fie promovate corelat și coerent în organizațiile internaționale din care România face parte. Un nou concept implică și reanalizarea resurselor și instrumentelor pe care România le deține sau le poate dobândi în vederea implementării diplomatiei multilaterale.

Diplomația română va trebui să-și dubleze misiunea sa primară de promovare externă a interesului național și de vector de modernizare a României cu promovarea tot mai susținută a valorilor împărtășite în cadrul entităților la care a aderat. Apariția diplomatiei europene conferă noi coordonate de raportare și ridică întrebări privind evoluția sa concretă, modul în care Serviciul European de Acțiune Externă se va raporta la marile cancelarii și cel în care România se va insera într-o structură în care interesele îi vor fi reprezentate în mod diferit.

O abordare strategică mai accentuată a acțiunilor de diplomatie multilaterală trebuie să vizeze: implicarea diplomatică în plan multilateral prin acțiuni pe linia secvențială securitate – bună guvernare – dezvoltare pe termen lung; concentrarea pe câteva teme transversale unde România poate aduce valoare adăugată; creșterea prezenței și calității implicării în dezbateri conceptuale; o mai bună valorificare a capitalului/profilului în organizațiile internaționale.

În conturarea mai clară, substanțială și avantajoasă pentru România a profilului multilateral, inclusiv în vederea atragerii recunoașterii internaționale dorite, efortul MAE trebuie canalizat, dincolo de adoptarea unei abordări integrate a multilateralismului actual, și în direcția selectării instrumentelor optime de acțiune și a utilizării eficiente a resurselor de care dispune.

I. PREAMBUL

Multilateralismul și dezvoltarea fără precedent a organizațiilor internaționale reprezintă una dintre cele mai semnificative evoluții în domeniul relațiilor internaționale în ultimul secol. În ciuda evidențierii unor limite inițiale, prin imposibilitatea de a preveni cea mai mare conflagrație din istoria omenirii, organizațiile internaționale și conceptele multilaterale care s-au impus între timp au fost capabile să contribuie la stabilitatea globală, declinul accentuat al conflictelor inter-statale, monitorizarea colectivă a unor riscuri și chiar limitarea lor, consacrarea unor valori globale comune și promovarea unora dintre cele mai generoase obiective ale umanității.

Dispariția ordinii bipolare a constituit un moment de cotitură în sistemul multilateral în ansamblul său, marcat, pe de o parte, de încetarea logicii de tip „Război Rece” și, pe de altă parte, de emergența unor noi poli de putere. Evoluțiile politice, economice și sociale de la sfârșitul secolului XX au determinat, printre altele, și inițierea unor lungi și, adesea, anevoioase procese de adaptare și reformă ale majorității organizațiilor internaționale, procese care, aproape fără excepție, continuă și în prezent. Dacă sfârșitul Războiului Rece și efectele acestuia au reprezentat cauze proximale ale schimbării în organizațiile internaționale, dintr-o perspectivă a cauzelor pe termen mediu și lung, aceste procese sunt inseparabile de fenomenul globalizării, tendință tot mai accentuată la început de secol XXI, care produce consecințe de la nivelul vieții private, până la nivelul sistemului politic și economic internațional.

În prezent, sunt vehiculate tot mai des noțiuni precum „multipolarism”, „inter-polarism”, „guvernare globală”, toate încercând să surprindă modificarea naturii raporturilor de putere și chiar a structurii puterii, în plan global. Tendințele pe care aceste concepte doresc să le rezume sunt direct legate de **aprofundarea, multiplicarea și sofisticarea interdependențelor**, precum și emergența tot mai evidentă a unui multipolarism flexibil, cu configurații diferite, în funcție de criteriile de definire a puterii. Multiplicarea interdependențelor și suprapunerea lor variabilă sunt fenomene însoțite, nu întâmplător, de procese tot mai diversificate de integrare regională și chiar de (re)definire a identității regionale. Toți acești factori devin surse de presiune asupra instituțiilor multilaterale, întrucât caracterizează accentuat mediul exterior de acțiune al acestora.

Tergiversarea proceselor de eficientizare și reformare a multilateralismului cu vocație universală a condus la proliferarea, după 1990, a unui „nou multilateralism”, caracterizat de trei genuri: multilateralismul regional (organizații și structuri/procese regionale, acorduri regionale de comerț liber ș.a.), multilateralismul informal (G-20, G-8 etc.) și multilateralismul funcțional (coalitiile de voință, Comunitatea Democrațiilor, Alianța Civilizațiilor etc.). Acest „nou multilateralism” nu trebuie să se substituie celui tradițional, ci să-l completeze și chiar să faciliteze adaptarea și reforma celui din urmă.

Pe termen scurt și mediu, **mediul global va rămâne marcat de efectele crizei mondiale**, care antrenează provocări substanțiale, dar și noi oportunități de acțiune și eventuale reconfigurări de poziții la nivel global (fie prin optarea, de către state, pentru o mai strânsă cooperare, în vederea înlăturării efectelor crizei, fie prin alegerea unor soluții unilaterale, în ultima instanță). Cauzele și dimensiunea crizei au readus în atenție cea mai mare provocare pe care globalizarea o aduce statelor – reducerea capacității de influență asupra propriilor economii și societăți, în raport cu care statele trebuie să identifice o modalitate de acomodare cât mai eficientă într-un interval de timp cât mai scurt.

Nevoia unui sistem multilateral eficient, complex și, în același timp, flexibil, este incontestabilă. În pofida multor voci critice sau sceptice, mai degrabă deziluzionate în virtutea unor așteptări maximale sau a unor convingeri de inspirație

realistă, organizațiile internaționale și dreptul internațional rămân relevante și actuale. Mai mult, ele trebuie și au potențialul să devină principalele instrumente pe care omenirea le are la îndemână pentru a înțelege și a gestiona, în folosul ei, marile provocări ale globalizării. Desigur, organizațiile internaționale trebuie să se angajeze, în mod real, în procese de adaptare, reformă și chiar învățare organizațională, în raport cu noile realități din mediul lor extern și cu cele rezultate din dinamica lor internă. Tendința trebuie să fie aceea de a reflecta mai bine interdependențele existente, a se concentra pe soluții adecvate noilor tipuri de probleme pe agenda organizației și cea globală, dar și de a lua în calcul noua distribuție de putere în plan internațional.

Accelerarea procesului globalizării și multiplicarea provocărilor care necesită abordări și răspunsuri colective accentuează relevanța instrumentelor dreptului internațional, inclusiv a tribunalelor internaționale, care oferă nu numai platforme de dezbatere a acestor teme, dar și unul dintre cele mai importante mijloace de realizare a dreptului internațional. Creșterea fără precedent a numărului tratatelor bilaterale și multilaterale care guvernează o arie tot mai vastă de domenii, precum și invocarea principiilor și normelor dreptului internațional pentru a fundamenta, a justifica sau a contesta orice acțiune întreprinsă de „actorii” aflați pe scena internațională sunt doar două exemple care confirmă **calitatea de fundament al relațiilor internaționale a dreptului internațional.**

Putem vorbi în prezent de creșterea constantă atât a nivelului de „normativizare” a relațiilor internaționale, cât și a ponderii dreptului internațional ca factor de modelare a interacțiunii actorilor internaționali. În acest context, există state care și-au construit un profil de jucător care își promovează interesele pe baza și cu instrumentele specifice dreptului internațional, România fiind unul dintre acestea.

Tentația revenirii la un sistem bazat pe echilibrul de putere, adică multipolaritate fără multilateralism, poate fi și ea observată în anumite evoluții actuale. Aceasta reprezintă un risc și necesită decizii și măsuri explicite, statale și multilaterale, pentru a încuraja alternativa: reconstruirea multilateralismului cu vocație universală și corelarea inteligentă a acestuia cu „noul multilateralism”. Nu poate fi negată nici persistența tentației soluțiilor unilaterale; deși acestea se pot dovedi, pe termen scurt și într-o perspectivă limitată, eficiente (pentru promotorii lor), evoluțiile globale și prognozele pe termen mediu și lung impun de la sine necesitatea identificării unor soluții globale. Din punctul de vedere al unei țări medii, soluția trebuie găsită într-un multilateralism eficient, care să aibă drept coloană vertebrală relațiile funcționale între organizații internaționale, în cadrul unui sistem global interpolar.

În condițiile în care intensificarea „cooperării” se profilează ca o *exigență* a relațiilor internaționale contemporane, **această Carte Verde dorește să abordeze provocările și oportunitățile care derivă, pentru România, din promovarea și valorificarea, în serviciul intereselor naționale, a unui multilateralism eficace.** Aceasta reprezintă, de altfel, o dimensiune constitutivă a politicii noastre externe, sub semnul continuității istorice. România are nevoie de un profil bine conturat și recunoscut în plan internațional și de identificarea instrumentelor optime pentru promovarea obiectivelor externe în peisajul complex al multilateralismului actual. Evidențierea relevanței organizațiilor și structurilor internaționale poate conferi consistență demersurilor externe ale României, tot astfel cum procesul revers, prin care politicile interne asimilează prioritățile, soluțiile și uneori chiar condiționalitățile provenite dinspre organizațiile internaționale, rămâne deosebit de important.

Statutul României de membru al NATO și UE a determinat multiplicarea formatelor în care România acționează și își promovează interesele, precum și modificarea paradigmei de exprimare și reacție (trecerea de la asistat la contributor,

de la candidat la membru etc.). În același timp, a făcut posibilă reorientarea atenției spre alte regiuni ale globului, din afara spațiului euro-atlantic, cărora, din cauza resurselor limitate, nu li s-a putut acorda importanța cuvenită în perioada pregătirilor pentru aderare. **România se situează acum pe un alt palier de așteptare și beneficiază de instrumente variate de acțiune în plan extern**, de natură să ofere șanse de afirmare mai mari și o capacitate de influență sporită.

Din punct de vedere al statutului internațional, **România a devenit parte a unui pol de putere și decizie cu un rol major în sistemul internațional actual**. Ca atare, dincolo de schimbările pe care noua poziție internațională le incumbă pentru agenda politicii externe naționale, există un orizont de oportunitate excepțională ca România să devină, pe termen lung, factor modelator al deciziilor și politicilor promovate de polii de influență și putere cărora le aparține. România nu poate aspira să devină un decident de politică globală (*policy maker*), dar poate și trebuie să își fixeze nivelul de ambiție în sensul conturării ca un contributor și modelator al deciziilor și politicilor, în primul rând ale UE și NATO (*policy shaper*) și, prin acestea, al unor tendințe și dosare globale, pentru realizarea mai eficientă a obiectivelor sale naționale.

În condițiile sporirii nevoii de cooperare în plan internațional în vederea identificării unor soluții pentru provocări globale precum terorismul, securitatea energetică, proliferarea nucleară, schimbările climatice, crizele umanitare sau epuizarea resurselor fundamentale vieții umane, interesele strategice individuale, poziționarea statelor și aranjamentele multilaterale informale dintre acestea sunt deosebit de importante. De aceea, **România trebuie să fie pregătită, după caz, să gestioneze și să utilizeze în folosul intereselor sale amplificarea și multiplicarea interdependențelor, dar și să influențeze soluțiile pentru principalele probleme contemporane**, în principal prin implicarea sa dedicată și eficientă în toate instrumentele multilaterale relevante.

II. ROMÂNIA ÎN MEDIUL MULTILATERAL ÎN ULTIMII 20 DE ANI

1. Premise și poziționarea României

În sistemul internațional actual, **Occidentul** (în general), deși cel mai bine plasat și echipat din punct de vedere normativ, **nu mai deține supremația în plan internațional, mulți analiști anticipând că influența sa va descrește în următoarele decenii**. Dincolo de grupurile geografice, de grupările tradiționale (ca Mișcarea de nealinie și Grupul celor 77), **se configurează noi tipuri de solidaritate**, precum grupul statelor islamice și noii poli individuali de putere (formula Brazilia-Rusia-India-China). **Emergența zonei asiatice, a unor state din America Latină și Africa**, pe criterii uneori diferite, **nu afectează încă relevanța parteneriatului transatlantic** (sub toate aspectele: politic, tehnologic, democratic, economic), dar influențează modalitățile și gradul de atingere a obiectivelor acestuia, care depind de capacitatea comunității transatlantice de a atrage actori terți. Totuși, UE și NATO se profilează ca unele dintre cele mai des evocate forme de multilateralism. Hipervizibilitatea UE și NATO, dincolo de propria longevitate și realizări specifice, poate fi explicată inclusiv prin unele evoluții de la nivel ONU (anumite eșecuri în sistem, gradul de inerție al organizației, inclusiv în procesul de reformă).

Până la momentul aderării României la NATO și UE, aceste două obiective strategice au absorbit cea mai mare parte a resurselor naționale. În acest context, **apartenența la organizațiile/instituțiile sectoriale (agenții specializate ONU, fonduri și programe ONU, organizații sectoriale inter-guvernamentale) a fost insuficient valorificată**, participarea fiind necoordonată și adesea non-contributivă în cadrul platformelor de dialog. Reprezentarea României în multe din aceste structuri a fost redusă sau inexistentă, determinând o lipsă de continuitate în urmărirea activității acestora.

Cu toate aceste limitări, **multilateralismul rămâne cadrul predilect pentru promovarea politicii externe românești** și va câștiga în importanță, pe măsura creșterii complexității mediului internațional în care România acționează. Deși beneficiem de o capacitate limitată de a influența semnificativ un număr mare de dosare internaționale, trebuie să selectăm, cu pragmatism, teme care ne pot substanția și impune profilul în plan multilateral, cu consecințe benefice și asupra politicii bilaterale. Pentru aceasta, **este necesară o schimbare de abordare începând de la nivel participativ**, întrucât organizațiile internaționale reprezintă o bază solidă pentru conturarea unui profil internațional sectorial al României, generează idei și posibilități concrete de cooperare cu un număr foarte mare de actori internaționali, sporesc gradul de interacțiune cu diverse state, conferind substanță concretă cooperării bilaterale și regionale.

În plan regional, maniera în care am promovat agenda balcanică și agenda pontică a fost neuniformă și adesea inconstantă. Abordarea a fost preponderent conceptual - strategică și mult mai puțin orientată spre proiecte concrete, atractive pentru statele din regiune, ceea ce a generat situații aparent concurențiale de tipul Sinergia Mării Negre - Parteneriatul Estic. Tradițional, politica externă a României a fost „geografică”. În mod cert, poziționarea geografică urmând să contureze și pe viitor interesele naționale – Balcanii și vecinătatea estică (zone cu potențial de instabilitate cronic), R. Moldova, dar și forma de abordare a unor teme precum securitatea energetică, securitatea europeană și internațională, parțial drepturile omului, dezvoltarea durabilă sau schimbările climatice.

România poate face un pas mai departe, depășind „regional-centrismul”. Este nevoie de abordare strategică în care geograficul se combină cu tematicul, de o diplomatie creativă, prin care să depășim agenda „provincială”, în bună măsură

preluată inertial în perioade succesive ale politicii externe post-1989. Acest deziderat poate fi atins prin abordarea unor linii de acțiune precum:

a) Implicarea diplomatică în plan multilateral prin acțiuni pe **linia secvențială amenințări la adresa securității – buna guvernare – dezvoltarea pe termen lung**. România nu trebuie să acorde o atenție prioritară doar primei componente (securitatea), ci să își dezvolte concomitent capacitățile de acțiune pe linia bunei guvernări și, în special, a dezvoltării durabile.

b) **Întocmirea unei liste privind temele transversale** pentru care putem preconiza un calendar de acțiuni 2010 – 2015. Aceste teme transversale trebuie să fie selectate prin raportare la potențialul MAE (și al altor instituții, după caz) de acțiune coordonată, vocația (legitimitatea) României și expertiza demonstrată, vizibilitatea demersurilor naționale în organizații, evoluțiile la nivel internațional, capitalul de relații cu potențiali susținători.

c) **Creșterea prezenței și calității implicării României în dezbateri conceptuale**. Dezvoltarea capacității MAE și sprijinirea sistematică a capacității unor „voci românești” de a produce mesaje, contribuții, soluții la dezbaterile conceptuale, care domină și/sau influențează multilateralismul actual și viitor.

d) **O mai bună valorificare a capitalului/profilului României în organizațiile internaționale**, printr-o prezență mai consistentă în cadrul acestor platforme multilaterale de dialog (pe de o parte, prin aducerea unor teme de interes național în dezbaterile organizațiilor internaționale și, pe de altă parte, prin aprofundarea domeniilor de activitate ale organizațiilor din care facem parte, în special instituții puternic specializate). Aceste acțiuni trebuie susținute prin reprezentare umană consistentă și printr-un efort financiar articulată, inclusiv prin contribuții voluntare la acele organizații considerate relevante din punctul de vedere al interesului național.

Abordarea strategică propusă mai sus trebuie raportată la contextul internațional care poate influența șansele noastre de succes. Aplicațiile interesului național al României în plan multilateral trebuie definite în funcție de contextul global, regional și cel propriu fiecărei organizații, plecând de la premisa esențială a statutului nostru euro-atlantic. Trebuie selectate temele naționale care pot fi promovate în mediul internațional (de exemplu, construcție democratică, reconciliere inter-etnică, ecumenism, supremația dreptului internațional, securitatea umană) și **identificate nișele unde România poate face diferența**, prin valoarea adăugată pe care o poate oferi dosarelor tematice. Este necesară alegerea unor teme cu potențial sporit de obținere a unor rezultate pozitive, evitarea valorilor universale cu potențial antagonizant și conectarea permanentă la mutațiile conceptuale cu impact concret asupra multilateralismului. Selecția va fi susținută de următoarele criterii: resurse ideatice, financiare, umane, expunere la nivel național, capacitatea de a mobiliza alți actori interni și externi, posibilitatea unor parteneriate public – privat. Trebuie ținut cont că în relațiile internaționale, mai ales la nivel de dezbateri, nu doar ministerele de externe au rolul central și fac diplomatie, ci și ministerele de linie, societatea civilă și mediile academice, care completează efortul diplomatic cu expertiza și canalele de comunicare proprii.

Un factor esențial și omniprezent pentru îndeplinirea acestor deziderate este **necesitatea corelării permanente între prioritățile stabilite și liniile de acțiune în organismele multilaterale** (de exemplu, candidatura la Consiliul Drepturilor Omului), pe de o parte, și **susținerea lor financiară** (inclusiv prin alocarea unor contribuții voluntare), pe de altă parte. Fiecare „gest financiar” trebuie să fie afiliat unui scop politic extern și să facă parte dintr-un plan de acțiune coordonat.

2. România în organizații și inițiative internaționale

A. România la Organizația Națiunilor Unite (ONU)

Pentru interesele și inițiativele românești, sistemul ONU aduce o serie de avantaje comparative care justifică explorarea posibilităților de intensificare a prezenței pe viitor: prezintă un potențial maxim de multiplicare a mesajelor și efectului de imagine; este o piață a interacțiunilor politice numeroase, care oferă posibilități variate de obținere a sprijinului pentru poziții și demersuri naționale, în schimbul unui sprijin similar din partea altor state, la costuri politice mici sau fără costuri; furnizează din start o masă de sprijin considerabilă pentru posibile inițiative de nișă, precum și un cadru de competitivitate care nu poate fi concurat de alte forumuri internaționale; deschide oportunități pentru cooperarea directă cu puteri emergente și state de pe continente în care, altfel, diplomația română are un impact limitat sau este absentă; agenda sa include teme pe care România își poate construi nișe orizontale (democrație și democratizare, reconstrucție, dezvoltare, reconciliere istorică, responsabilitatea de a proteja, combaterea criminalității organizate transfrontaliere, combaterea finanțării terorismului etc.); este o sursă de fundamentare a oricăror alte proiecte multilaterale deoarece, practic, toate posibilele inițiative care pot fi promovate la nivel regional sau sub-regional au precedente, rădăcini sau teme legal în sistemul ONU.

După 1989, **parcursul României în cadrul ONU**, la care a aderat în **1955**, a fost marcat de prezența în **Consiliul de Securitate** (în perioada 1990-1991) și **deținerea președinției acestuia** în luna august 1990, momentul invadării Kuweitului de către Irak, cu consecințele dramatice asupra relațiilor internaționale în perioada post-Război Rece. Activitatea Consiliului de Securitate a permis implicarea României în luarea unor decizii fără precedent, cum ar fi adoptarea Rezoluției 687 (1991), care a instituit cel mai complex sistem de sancțiuni și inspecții internaționale agreeat vreodată, sau a Rezoluției 688 (1991), care a consacrat legitimitatea unei intervenții internaționale în scopul apărării unor segmente ale populației civile (kurzii) împotriva acțiunilor militare ale guvernului central.

Prezența în Consiliul de Securitate a implicat câteva premiere absolute în istoria României la ONU, cum ar fi participarea la misiunea de inspecție ONU privind armele chimice și biologice dezvoltate de Irak (UNSCOM) sau prima participare la o operațiune ONU de menținere a păcii (UNIKOM). Ulterior, participarea la operațiuni de menținere a păcii în Somalia și Angola a presupus diversificarea categoriilor de participanți români în astfel de misiuni. Toate aceste elemente au oferit primele argumente concrete operaționale pentru dosarul României de candidat la admiterea în NATO. În căutarea unei identități euro-atlantice, ONU a oferit României posibilitatea de a-și afirma profilul de țară furnizoare de securitate, prin participarea la operațiuni voluntare regionale (operațiunea din Albania), la formulele instituționale reformatoare create în cadrul ONU (*stand-by arrangements*) și la inițiative de mare anvergură, la vremea respectivă, inițiate de viitori parteneri în NATO (SHIRBRIG).

Aceste eforturi au facilitat câștigarea unor noi alegeri pentru Consiliul de Securitate, care au condus la exercitarea unui mandat de succes în perioada 2004-2005, în timpul căruia a fost adoptată, la inițiativa României, Rezoluția 1631 (2005) privind cooperarea dintre ONU și organizațiile regionale și subregionale, document de referință în evoluția funcțională a Consiliului.

Calitatea de membru al ONU a permis României implicarea la un nivel de vizibilitate și credibilitate superior în alt domeniu definitoriu pentru ONU, acela al **drepturilor omului și promovării democrației**. Astfel, România a deținut președinția procesului ONU referitor la Democrațiile noi sau restaurate (în perioada 1997-2000) și a promovat, în cadrul Comisiei Drepturilor Omului și al Adunării Generale, o serie de rezoluții privind promovarea democrației, care au constituit primele tentative de

codificare a conduitei democratice a statelor membre ONU din istoria organizației. În ciuda sensibilității politice a subiectului, aceste rezoluții s-au bucurat de un sprijin considerabil din partea statelor, înlesnind dobândirea calității de lider tematic, confirmată ulterior prin accesul, pe baze competitive, în principalele organisme create prin tratate de bază privind drepturile omului (Comitetul privind eliminarea discriminării rasiale, Comitetul drepturilor economice, sociale și culturale, Comitetul privind eliminarea discriminării față de femei, Comitetul Drepturilor Omului). De asemenea, România a obținut **poziții cheie în sistemul de protecție a drepturilor omului al ONU**, precum cele de raportori speciali privind situația din R.D. Congo și Belarus.

O dimensiune notabilă a prezenței României la ONU, care a cântărit mult în perioada consolidării statutului de candidat la UE și NATO, a constituit-o **găzduirea unor importante conferințe internaționale** care au reprezentat primele experiențe și confirmări în materie. Aceste momente de vizibilitate internațională au contribuit la dobândirea unui profil activ și câștigarea unei anumite recunoașteri în plan multilateral.

În cazul **asistenței umanitare**, înscrierea țării noastre în lista donatorilor este un fapt recunoscut, cu atât mai semnificativ dacă ținem cont că **România devansează noi membri UE sau alte state europene** și se poziționează înaintea unor parteneri de lungă durată ai agențiilor umanitare ONU (precum UNHCR, WFP, CERF). România a reușit să își contureze o poziție solidă la nivelul acestora, cu beneficii de imagine și recunoaștere la nivel internațional.

Mai recent, ca expresie concretă a acestui profil, relația României cu sistemul ONU a dobândit o dimensiune instituțională accentuată, prin **crearea Centrului de tranzit de urgență pentru refugiați de la Timișoara (2008)** și a **Centrului de pregătire pentru personalul de protecție pentru misiunile de pace de la București (2010)**, centre realizate în premieră în sistemul ONU.

În ceea ce privește al treilea palier major de interes pentru ONU, respectiv **dezvoltarea**, rolul României este în plin proces de schimbare, prin **trecerea de la postura de stat recipient de sprijin, la stat donator**. În intervalul 2007-2009, România a inițiat procesul de planificare, implementare și acumulare de expertiză pentru afirmarea internațională în calitate de donator, fondurile gestionate de MAE permițând armonizarea obiectivelor și expertizei organismelor și programelor ONU cu obiectivele României în plan regional. În prezent, activitățile operaționale desfășurate la București de PNUD, FNUAP și UNICEF se află și ele în proces de transformare instituțională, reflectând atât implicațiile statutului de membru al UE, cât și aspirațiile privind valorificarea cât mai bună a experienței evoluțiilor economice și politice din România.

Similar donatorilor consacrați, România încercă să își consolideze avantajele comparative și să contribuie la efortul internațional de *burden-sharing*, motiv pentru care trebuie acționat insistent și concertat pe toate domeniile de cooperare cu agențiile ONU reprezentative. Palmaresul de donator în sistemul ONU impune trecerea la următoarea etapă logică a activismului în cadrul ONU: **ieșirea din stadiul de afirmare sau consolidare și utilizarea cu pragmatism a influenței reale conferite de participarea României în structurile ONU** (inclusiv componenta dezvoltare/umanitar), pentru a ne atinge obiective precise și realizabile pe termen scurt (precum creșterea reprezentării în structurile agențiilor onusiene).

B. România – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)

Aderarea la OCDE a fost și rămâne un obiectiv prioritar al politicii externe a României, având în vedere implicațiile economice pozitive în plan intern, prin preluarea și aplicarea principiilor și celor mai bune practici OCDE, dar și prin sporirea

vizibilității și rolului internațional al României, pe care apartenența la organizație le-ar genera.

România, care **și-a depus oficial candidatura de a adera la OCDE** la 28 aprilie 2004, are argumente puternice în sprijinul său, determinate de raportarea la îndeplinirea criteriilor de aderare, printre care: participarea activă la structurile de lucru ale OCDE, dobândirea calității de stat donator în cadrul politicii de cooperare internațională pentru dezvoltare și rolul important jucat în regiunile adiacente (Marea Neagră, Balcanii de Vest, Asia Centrală).

Pentru atingerea acestui obiectiv, România aplică, pe termen mediu, un program care are în vedere o prezență activă în cadrul organizației, urmărirea dezvoltării continue a colaborării cu structurile OCDE în care este deja membră sau are statut de observator, precum și demersuri pentru obținerea statutului de membru sau de observator la celelalte structuri de lucru și instrumente OCDE de interes special.

C. România în Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

OSCE reprezintă o organizație cu potențial pentru România, din perspectiva mandatului său de gestionare a conflictelor (zona Mării Negre, Balcani), dar și a promovării unor elemente de nișă în domeniul democrației, drepturilor omului și libertăților fundamentale. Temele naționale (susținute de resurse) pot fi racordate la mandatul organizației și promovate în cadrul acesteia.

România a participat activ la convenirea documentelor politice care au consfințit transformarea CSCE în OSCE la începutul anilor 1990 și la reconfigurarea angajamentelor politice și juridice ale ordinii mondiale post Război Rece. Până în prezent, **vârful de activitate l-a reprezentat participarea în troica (2000 și 2002) și exercitarea Președinției în exercițiu a OSCE (2001)**, considerată una dintre Președințiile de succes ale organizației, cu impact pe termen mediu asupra integrării noastre euro-atlantice. Prin preluarea acestei funcții, România a crescut contribuția sa națională la menținerea păcii, întărirea securității și stabilității în spațiul Organizației, acumulând argumente în sprijinul profilului auto-asumat de „furnizor de securitate” în plan regional. În același timp, a urmărit realizarea unui echilibru între prioritățile OSCE și ale momentului pe care aceasta îl traversa, și interesele naționale ale României.

Printre **prioritățile românești la OSCE** se numără: întărirea rolului Organizației ca instrument activ de gestionare a ciclului conflictual, cu accent pe necesitatea soluționării conflictelor înghețate din spațiul ex-sovietic; promovarea principiilor democratice, a statului de drept, a drepturilor omului și ale persoanelor aparținând minoritățile naționale; adecvarea instrumentarului Organizației pentru a răspunde noilor provocări transnaționale la adresa securității; asigurarea funcționării regimului controlului armelor convenționale în Europa.

România și-a diversificat profilul în OSCE, fiind **activă pe toate cele trei dimensiuni** prin diferite demersuri: dimensiunea **politico-militară** - inițierea unei Declarații privind aniversarea a 20 de ani de la reunificarea Europei, susținută de 41 de state membre (2009); dimensiunea **economică și de mediu** - deținerea Președinției Comitetului Economic și de Mediu care gestionează activitățile curente din cea de-a doua dimensiune a OSCE (2009); dimensiunea **umană** - Președinția Grupului de Lucru pentru elaborarea Planului de Acțiune al OSCE pentru Îmbunătățirea Situației Roma și Sinti în zona OSCE (2003), găzduirea Conferinței la nivel înalt privind Toleranța și Non-discriminarea (2007), promovarea de inițiative în Procesul Corfu (2010).

Un element de continuitate al demersurilor României în OSCE l-a constituit **implicarea în procesul de reformă al organizației**, lansat în 2001 și continuat până în prezent.

Interesul României pentru structurarea potențialului național în materie de reconstrucție post-conflict, precum și pentru consolidarea rolului în reglementarea conflictelor de o manieră durabilă s-a materializat în inițiativa circulantă în cadrul Procesului Corfu și co-sponsorizată împreună cu alte șase state membre „*Ideas on civilian operations/missions to improve the OSCE response in post-crisis and post-conflict rehabilitation*”. Inițiativa urmărește structurarea de o manieră integrată a funcțiilor de facilitare, creșterea încrederii și reglementarea a conflictelor pe care OSCE le-a îndeplinit cu succes de-a lungul timpului (în special în stabilizarea regiunii Balcanilor de Vest), dar de o manieră *ad hoc*, mai degrabă ca răspunsuri individuale la imperative politice. Abordarea propusă de inițiativă oferă argumente pentru calificarea României ca actor influent pe linia eforturilor tematice globale întreprinse prin înființarea *International Stabilization and Peacebuilding Initiative*.

La nivel OSCE, **România se implică activ în Procesul Corfu**. În cadrul acestuia, România a fost propusă de Președinția kazahă în exercițiu (2010) coordonator al temei privind eficiența Organizației. Interesul României este ca dezbaterile privind securitatea europeană să se desfășoare în cadrul OSCE și să se concentreze pe principalele aspecte de pe agenda acesteia, precum implementarea tuturor angajamentelor asumate, soluționarea conflictelor înghețate, evaluarea eficienței mecanismelor existente și eventuala lor îmbunătățire, dacă este necesar.

România urmărește creșterea unității obiectivelor statelor participante în cadrul abordării trans-dimensionale din Procesul Corfu, în vederea sporirii eficienței Organizației ca forum, una dintre tematicile de discuție din cadrul Procesului, precum și unei mai bune organizări la nivel funcțional, care ar putea îmbunătăți capacitatea de acțiune pe linie preventivă și crește eficiența Organizației în planul activităților desfășurate. **Eficiențizarea OSCE**, ca tematică circumscrisă Procesului Corfu, contribuie la evoluția în ansamblu a acestei inițiative și, în același timp, depinde de rezultatele care vor fi obținute în cadrul acestui proces, pe celelalte paliere în dezbateri.

D. România în Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

Experiența sa istorică și poziția sa geo-strategică fac ca **România să fie direct interesată în menținerea relevanței și eficienței NATO**. Obiectiv major de politică externă după 1989, aderarea la NATO (în 2004) a contribuit la transformarea democratică, la consolidarea statului de drept și la progresul economic și social al țării. În egală măsură, acest proces a consolidat securitatea și stabilitatea în spațiul euro-atlantic și în regiune. În cadrul Alianței, România reprezintă deja o „voce” și și-a conturat un profil solid, atât din punct de vedere politic, cât și în ceea ce privește contribuția în plan militar și operațional, precum: promovarea unui sistem integrat antirachetă, expertiză specială pe dosare gen Balcanii de Vest, R. Moldova, Georgia, cooperarea cu partenerii din regiunea Mării Negre.

Interesele principale ale României în NATO au fost și rămân: garanția reprezentată de Articolul 5 al Tratatului de la Washington; posibilitatea promovării intereselor specifice în materie de securitate și exprimării propriului punct de vedere în principalul for de decizie pentru securitatea și apărarea euro - atlantică; participarea directă la procesul de transformare militară a Alianței și extinderea efectelor transformaționale în plan național, prin importarea unor concepte noi; valorificarea experienței dobândite prin participarea în operații și conectarea la curentele majore de reformă din interiorul NATO.

Găzduirea Summit-ului NATO din aprilie 2008 – cel mai mare eveniment de acest tip din istoria de până acum a Alianței – **a reprezentat un important succes diplomatic**, fiind, în același timp, o reflectare a semnificației strategice a României, dar și a contribuției la fixarea și realizarea obiectivelor NATO.

România a avut în mod constant o **participare consistentă și apreciată la operațiile aliate** (Bosnia - Herțegovina, Kosovo, Afganistan) și a fost activ implicată în dialogul politic din cadrul NATO. La nivel politic, în mod natural, România a acordat prioritate zonei Balcanilor, precum și vecinătății estice/zonei Mării Negre – R. Moldova, Ucraina, Rusia, Georgia.

Unul din obiectivele prioritare ale României în cadrul Alianței îl reprezintă **întărirea rolului NATO în domeniul securității energetice** și dezvoltarea dialogului pe această temă cu statele partenere din regiunea Mării Negre. În procesul de reflecție privind Noul Concept Strategic, România a făcut demersuri susținute pentru a include tema pe agenda dezbaterii, fructificând orice oportunitate de dialog cu statele aliate dar și cu țările partenere din cadrul Consiliului Parteneriatului Euro-Atlantic (EAPC).

România a fost și continuă să fie un **susținător puternic al menținerii „politicii ușilor deschise”**, sprijinind invitarea Albaniei și Croației să înceapă negocierile de aderare la NATO, cu ocazia Summit-ului de la București, invitarea Muntenegrului și Bosniei - Herțegovina la *Membership Action Plan*, precum și aderarea Macedoniei, imediat ce va fi găsită o soluție acceptabilă ambelor părți (Macedonia și Grecia) cu privire la numele constituțional al țării. Având în vedere interesul direct în ancorarea euro-atlantică a Georgiei și Ucrainei, România a sprijinit în mod constant demersurile acestor state de intensificare a relației cu NATO. De asemenea, a pledat pentru extinderea și consolidarea rețelei de parteneriate a NATO, contribuind activ și la procesul de reflecție privind reforma acestora. Din ianuarie 2009 și până la sfârșitul lui 2010 România exercită rolul de ambasadă punct de contact NATO în Azerbaidjan.

România a susținut eforturile la nivelul Alianței de **promovare a unei abordări cuprinzătoare**, pledând pentru intensificarea cooperării cu alte organizații internaționale, în mod special UE și ONU, precum și pentru identificarea unui rol al NATO în combaterea noilor tipuri de amenințări, în principal prin dezvoltarea unui sistem de apărare antirachetă integrat cu cel al SUA, pe baza principiilor indivizibilității securității și solidarității aliate.

România se implică deosebit de activ în dezbaterile privind viitorul Concept Strategic (CS) al NATO, prioritățile în acest proces fiind: menținerea importanței articolului 5 al Tratatului de la Washington și a apărării colective, ca misiune de bază a NATO; întărirea indivizibilității securității și a legăturii trans-atlantice ca fundamente; menținerea consensului, ca proces de luare a deciziilor, care exprimă cel mai bine solidaritatea statelor aliate; menținerea și sporirea capacității NATO de a face față provocărilor de securitate, atât pe teritoriul statelor membre, în vecinătate, cât și la distanțe strategice; importanța sporită a parteneriatelor, ca instrument strategic prin care NATO proiectează securitate în vecinătatea sa - în Balcanii de Vest, în Europa de est și în „Sudul Strategic” (zonă Mării Negre, Caucaz, Asia Centrală, Orientul Mijlociu); concentrarea atenției în direcția combaterii noilor amenințări, precum atacurile cibernetice, insecuritatea energetică, atacurile cu rachete, proliferarea armelor de distrugere în masă.

În dezbaterile de „brand” al României în NATO, trebuie acționat din două perspective: *avanpost* (suntem în linia întâi, ca graniță a organizației) și *punte* (prin poziționarea geografică).

Prioritatea României în cadrul Alianței trebuie să fie menținerea și consolidarea statutului dobândit, inclusiv prin alocarea de resurse corespunzătoare, umane, financiare și materiale, care să confirme interesul special declarat și rolul privilegiat atribuit NATO în ansamblul profilului extern al țării.

E. România în Consiliul Europei (CoE)

Pentru România, Consiliul Europei continuă să reprezinte un **for de stabilire a standardelor în materia drepturilor omului. România beneficiază, în prezent, de o bună percepție și credibilitate, atât la nivelul conducerii organizației, cât și al statelor membre.**

În perioada noiembrie 2005 – mai 2006, România a **exercitat președinția Comitetului de Miniștri**, principalul organ decizional al Organizației. Mandatul românesc a urmărit cu prioritate promovarea standardelor democratice și a bunei guvernări, protecția drepturilor fundamentale, dezvoltarea unor societăți inclusive și asigurarea coerenței arhitecturii instituționale europene. În această perioadă a fost organizată Conferința Internațională privind cooperarea inter-regională în regiunea Mării Negre, care a marcat lansarea procesului de constituire a Euroregiunii Mării Negre sub egida Congresului Puterilor Locale și Regionale din Europa (CPLRE), organism consultativ al CoE.

România este angajată în procesul de reformă a organizației, sprijinind ideea unui proces mai flexibil, orientat către obiectivele primordiale ale Consiliului – promovarea drepturilor omului, a democrației și a statului de drept. În contextul reformei Consiliului Europei, **România a propus un concept de mecanism** care să permită coordonarea adecvată și adoptarea măsurilor necesare în eventualitatea unor crize democratice în spațiul european. Concepțutul propus va fi utilizat în eforturile de creare a unui mecanism de planificare politică timpurie.

Domeniile majore de acțiune ale CoE, concentrarea geografică a activităților pe zone de interes special pentru România și similitudinea obiectivelor urmărite corespund intereselor țării noastre. Acest aspect **recomandă CoE drept un canal special de acțiune externă** care implică o investiție adecvată de resurse umane și financiare, aptă să-i sporească semnificativ influența.

Pornind de la elementul central al apartenenței la UE, **România poate valorifica**, prin configurarea de alianțe și parteneriate în cadrul CoE, **relațiile cu anumite state din vecinătatea estică, Balcanii de Sud și zona Mării Negre**. CoE rămâne organizația care joacă un rol esențial în eforturile de **protejare a comunităților românești vecine**, precum și de **promovare a unor proiecte vizând regiunea extinsă a Mării Negre** (sprijinirea activității și proiectelor promovate în cadrul Euroregiunii Mării Negre). În relația cu R. Moldova, Organizația reprezintă, în continuare, un partener important, din perspectiva contribuției la democratizarea societății, prin intermediul instrumentelor de monitorizare și de asistență și a unei **eventuale implicări în soluționarea conflictului din Transnistria**.

F. România în Comunitatea Democrațiilor (CD)

În cadrul acestui Proces, inițiativă a Departamentului de Stat al SUA, România a organizat o Conferință sub-regională cu tema *Parteneriatul dintre guverne, societatea civilă și organizațiile internaționale pentru întărirea democrației* (București, noiembrie 2003) și un Forum al ONG-urilor din regiune având ca tematică promovarea bunei guvernări, lupta împotriva corupției și promovarea educației pentru democrație.

România a deținut, din august 2007, până la ministeriala de la Bamako (noiembrie 2007), calitatea de **președinte al Grupului de lucru nr. 3 privind cooperarea regională și inter-regională pentru guvernare democratică** al CD. Cu ocazia participării la reuniunea ministerială a Comunității Democrațiilor (New York, septembrie 2009), România și-a exprimat intenția de a organiza un seminar pe tema votului extern, în cooperare cu Divizia ONU pentru Asistență Electorală, concretizat în

iunie 2010, la București (cu participarea unor reprezentanță din Europa, Asia, Africa, America Latină), temă reluată în cadrul dezbaterilor Grupului privind Cooperarea Regională, cu ocazia reuniunii de la Cracovia (iulie 2010). Totodată, a readus în atenție ideea organizării unei mese rotunde pe tema analizării comparative a proceselor democratice din Europa Centrală și de Est și a celor din America Latină. Începând din 2010, România **coordonează**, împreună cu Coreea de Sud, **Grupul de Lucru** al Comunității Democrațiilor **privind Cooperarea Regională**.

G. România în Alianța Civilizațiilor

România a aderat la Grupul de Prieteni care sprijină Alianța Civilizațiilor în 2007. Lansarea oficială în România a Alianței Civilizațiilor a avut loc la 18 mai 2010, la inițiativa Ministerului Afacerilor Externe, susținută de Comisia Comună a Camerei Deputaților și Senatului pentru relația cu UNESCO, de Departamentul pentru Relații Inter-etnice din Guvernul României și Agențiile ONU din România. Cu această ocazie a fost semnată Carta Alianței Civilizațiilor în România, document programatic care stabilește prioritățile generale la nivel național. Alianța Civilizațiilor din România a reușit să **institue un parteneriat între instituțiile publice și organizațiile și asociațiile societății civile**, să **adopte un Plan Național de Acțiune** și să **stimuleze participarea la proiecte inter-culturale și inter-religioase** în cadrul Strategiei Alianței pentru Europa de Sud-Est.

H. România în formatele de cooperare regională și subregională

Participarea României la aceste formate poate fi analizată pe **două planuri: implicarea în calitate de stat membru al UE** (Sinergia Mării Negre, Parteneriatul Estic, Strategia UE pentru Dunăre, dialogul instituționalizat UE - ASEAN) și **în capacitate națională** (implicarea directă), prin alte instrumente decât cele ale UE, în formatele de cooperare regională și sub-regională (SECI, SEECF, RCC, ICE, OCEMN). Unele formate conferă oportunități de amplificare a dialogului politic, inclusiv cu țări în care România nu are reprezentanțe diplomatice (spre exemplu, dialogul UE – ASEAN, pentru Cambodgia, Birmania/Myanmar, Laos). Totodată, există formate la care România participă, dar ale căror beneficii sunt încă destul de neclare.

În cadrul inițiativelor regionale, decisive pentru încercarea de acomodare a interesului național sunt **crearea unor parteneriate cu state care împărtășesc** interesele României în domenii specifice și **implicarea activă a instituțiilor administrației centrale în promovarea de proiecte viabile**, orientate către rezultate concrete, inclusiv din punctul de vedere al resurselor alocate. Proiectele și rezultatele trebuie să constituie principala preocupare. Astfel, dimensiunea economică și de dezvoltare (inclusiv investiții ulterioare ale mediului privat din România) constituie direcția prioritară de vizibilitate și interes. Trebuie, de asemenea, urmărită evitarea situațiilor în care obiectivele și activitățile diverselor formate de cooperare se suprapun sau sunt în conflict, din considerente legate atât de nevoile de alocare resurselor în funcție de priorități, cât și de grija de a evita diluarea mesajului național, prin transmiterea lui într-un cadru inadecvat.

Evaluarea utilității, costurilor și beneficiilor participării României în diferite formate de cooperare regională și subregională evidențiază trei dimensiuni de interes major din perspectiva intereselor de politică externă ale României: minim, mediu, maxim. Astfel, prioritățile către care trebuie concentrată atenția sunt: Europa de Sud-Est; regiunea Mării Negre și Europei de Est; regiunea Dunării. În cazul Mării Negre și Europei de Est, prioritatea principală a României trebuie să rămână funcționarea complementară a instrumentelor UE pentru regiune (Parteneriatul Estic și Sinergia

Mării Negre), în paralel cu menținerea implicării în celelalte formate și sprijinirea cooperării lor cu UE și/sau cu NATO.

În cazul cooperării în bazinul dunărean, pentru România devine din ce în ce mai important succesul Strategiei UE pentru Dunăre, care ar putea pune în valoare poziția României ca articulație între Bazinul Dunării și zonele învecinate, inclusiv prin intermediul Portului Constanța și ar putea îmbunătăți legătura de transport comercial fluvial cu nordul continentului (canalul Rin-Main-Dunăre), cu respectarea standardelor de protecție a mediului înconjurător.

Pentru celelalte formate, precum ICE sau majoritatea euro-regiunilor, România trebuie să mențină un nivel de activism în acord cu resursele pe care le poate investi și cu rezultatele concrete pe care le poate obține, în special la nivel local și sectorial. În măsura posibilităților și a resurselor, trebuie manifestat un interes în creștere și în privința platformelor de dialog din afara spațiului european (ASEM, UE-Grupul de la Rio), cadre care facilitează dezvoltarea relațiilor cu țări îndepărtate în care România nu deține reprezentanțe diplomatice.

În timp, pe măsura întăririi coerenței politicilor UE asociate vecinătății, pentru România ar putea deveni de interes direct ca obiectivele formatelor de cooperare în care este implicată să fie abordate din ce în ce mai mult prin intermediul instrumentelor Uniunii.

III. DOMENII TEMATICE DE INTERES SPECIAL PENTRU DIPLOMAȚIA MULTILATERALĂ ROMÂNEASCĂ

Planificarea acțiunilor de diplomație multilaterală trebuie să se realizeze având la bază secvența tematică, însușită în general de comunitatea internațională: **amenințări la adresa securității – buna guvernare – dezvoltare pe termen lung**. Pornind de la expertiza acumulată, în special în domeniul securității, este necesară multiplicarea proiectelor dedicate bunei guvernări și mai ales noilor teme precum dezvoltare durabilă, schimbări climatice, guvernare internațională de mediu. De asemenea, unele proiecte pot fi planificate, inclusiv din punctul de vedere al resurselor, în funcție de această succesiune tematică, în încercarea de a obține rezultate substanțiale și durabile. Urmărirea unei astfel de abordări integrate va conferi soliditate și o coerență sporită acțiunilor diplomației multilaterale române.

Definirea unei platforme de abordare strategică a temelor diplomației multilaterale trebuie realizată împreună cu partenerii României, în funcție de evoluțiile înregistrate la nivel internațional și de expertiza tematică identificată prin raportare la agenda globală. Concomitent, trebuie valorificată expertiza regională dobândită în unele structuri (*intelligence* - Centrul de excelență NATO de la Oradea; refugiați - Centrul de Tranzit de la Timișoara etc.). Pentru a evita duplicarea, **trebuie identificate nișe tematice cu valoare adăugată în care România are expertiză, excelență, prestigiu și poate fi prezentă pe plan extern cu rezultate vizibile**.

Prioritară este necesitatea stabilirii unui număr de **teme transversale** în privința cărora să putem acționa deja pe termen scurt și în mod concertat. Deosebit de importantă este și **susținerea acestora printr-un mandat articulat și fundamentat politic (altruism inteligent)**, precum și **valorificarea parteneriatelor strategice** în promovarea lor. De principiu, aceste teme transversale ar trebuie să rezulte dintr-un exercițiu inter-instituțional și să fie integrate, ulterior, în mandate precise, însoțite de un calendar de acțiuni. În procesul de elaborare a opțiunilor naționale și de stabilire a obiectivelor fundamentale ale diplomației multilaterale trebuie acordată o atenție specială evoluției gândirii strategice pe plan internațional (trecerea în plan secund a temelor care nu mai reprezintă un subiect de dezbateră intensă și asumarea altora noi, pe bază de compromis – ex.: *mediu*) și eventualelor noi ierarhizări tematice.

Pe termen scurt, ar putea fi valorificate, alături de domenii precum refugiați/migrație (profil deja creat) sau statutul de donator recunoscut, domenii tehnice (aviație, telecomunicații, cercetare, securitate energetică).

1. Amenințări la adresa securității, soluționarea crizelor și reconstrucție post-conflict

A. Securitate paneuropeană și internațională

Securitatea internațională este unul dintre domeniile de referință ale sistemului multilateral, prin tradiție și importanță. Dispariția ordinii bipolare a condus inevitabil la o complexitate mult mai mare a crizelor pe plan mondial, din perspectiva naturii, a mijloacelor de soluționare și a consecințelor. Așa cum era configurat în 1990, sistemul multilateral nu era adaptat pentru a face față realităților ulterioare. ONU a fost nevoită nu doar să invoce de mult mai multe ori decât în trecut capitolul VII al Cartei („Acțiunea în caz de amenințări împotriva păcii, de încălcări ale păcii și de acte de agresiune”), dar și să-și adapteze conceptele și chiar să creeze unele noi. Astfel, au apărut noțiuni

noi precum: „securitatea umană” sau „responsabilitatea de a proteja”, care au înlocuit noțiunea mult mai controversată a „dreptului la intervenție”.

În prezent, ONU reprezintă principala sursă de legitimare a operațiunilor de gestionare a crizelor, dar, adesea, implementarea acestora este “delocalizată” sau coordonată cu alte structuri regionale sau subregionale. Pe cale de consecință, **există astăzi mecanisme și proceduri relativ eficiente de prevenire a crizelor și se înregistrează anumite progrese în domeniul monitorizării și alertei timpurii**. Mai mult, prin mobilizarea unor structuri precum UE și NATO, a fost dezvoltată o gamă largă și sofisticată de instrumente și capacități pentru gestionarea crizelor. Aria principală de preocupare a comunității internaționale o constituie, în prezent, **abordarea tranziției de la etapa de conflict la perspectiva dezvoltării pe termen lung**. Natura acestei etape, cunoscută sub denumirea de reconstrucție și stabilizare, este relativ nouă și încă insuficient analizată, cel puțin din perspectiva unei cazuistici de succese durabile.

În ultimul timp, se observă rolul tot mai important pe care **securitatea energetică** îl are în securitatea statelor și în cea internațională, în ansamblul său, fapt care determină plasarea subiectului nu doar printre prioritățile organizațiilor internaționale cu caracter exclusiv economic, dar și ale unor organizații precum UE și chiar NATO.

Pentru România, un obiectiv prioritar al politicii externe și de securitate îl reprezintă **securitatea în regiunea Mării Negre**. De aceea, s-a încurajat constant dezvoltarea cooperării și dialogului între statele din regiune, prin promovarea a trei principii fundamentale: punerea în valoare a inițiativelor și formatelor de cooperare deja existente; conturarea unui caracter inclusiv și deschis al acestora, cu posibilitatea angrenării unor state „terțe”; intensificarea cooperării între statele din zonă și organizațiile internaționale, precum NATO și UE, inclusiv prin intermediul unor mecanisme de dialog și de cooperare deschise și transparente între inițiativele regionale și aceste organizații.

În domeniul **securității paneuropene, România se implică activ în Procesul Corfu**, cadru de dezbateri informală privind securitatea europeană, aferent OSCE. Având în vedere abordarea atotcuprinzătoare a securității, procesul este o platformă adecvată de promovare a intereselor naționale în toate cele trei dimensiuni ale OSCE (securitate în sens clasic, economică și umană). România susține menținerea unei abordări strategice, trans-dimensionale și comprehensive a securității, care să asigure revitalizarea și modernizarea instituțiilor, mecanismelor și angajamentelor existente, astfel încât să fie întărită capacitatea OSCE de a acționa coerent, proactiv, de o manieră integrată, în sinergie cu alte organizații internaționale sau regionale și folosind judicios resursele și expertiza de care dispune.

În cadrul dezbaterilor din Procesul Corfu, România coordonează tema „Consolidarea eficienței OSCE”. De asemenea, a propus un proiect, co-sponsorizat de Marea Britanie, Slovacia, Belgia, Polonia și Ucraina, care are în vedere crearea unui nou mecanism (de tip operațiune civilă) menit a îmbunătăți răspunsul OSCE în etapa de reabilitare post-criză și post-conflict. Totodată, România a promovat o inițiativă privind consolidarea implementării angajamentelor electorale, la care s-au alăturat în calitate de co-sponsori Danemarca, Finlanda, Franța, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Slovenia, SUA și Ungaria.

În cadrul Procesului Corfu, România a mai co-sponsorizat trei inițiative: în ceea ce privește dimensiunea economică și de mediu – explorarea rolului OSCE în identificarea și combaterea implicațiilor de securitate ale schimbărilor climatice și, respectiv, promovarea de măsuri economice și de mediu în prevenirea, soluționarea conflictelor și reconstrucția post-conflict; în ceea ce privește dimensiunea umană – monitorizarea periodică a tuturor angajamentelor din dimensiunea umană.

- *Contribuția diplomatică, dar și conceptuală la eficientizarea modului în care sistemul ONU previne și gestionează conflictele.*
- *Sprijinirea unor relații întărite ONU-NATO, ONU-UE, ONU-OSCE, prin diplomația multilaterală din cadrul tuturor acestor structuri.*
- *Dezvoltarea cooperării și dialogului între statele din regiunea Mării Negre, în vederea transformării climatului de securitate regional, inclusiv prin angrenarea unor state „terțe” cu potențial de a juca un rol important și prin intensificarea raporturilor cu alte organizații internaționale, precum NATO și UE, dar și ONU.*
- *Susținerea, în dialogul internațional, a OSCE drept principal for de dezbatere a aspectelor de securitate pan-europeană.*
- *Promovarea proiectelor inițiate în cadrul OSCE (crearea unui nou mecanism pentru îmbunătățirea răspunsului în etapa de rehabilitare post-criză și post-conflict și consolidarea implementării angajamentelor electorale) și identificarea unor inițiative cu relevanță specială pentru zona de proximitate.*
- *Implicarea intensă în dezbaterile internaționale privind prevenirea crizelor și gestionarea conflictelor (în special conflictele înghețate din regiunea Mării Negre și Asiei Centrale) cu potențial de destabilizare a securității în proximitatea României.*
- *Coordonarea eforturilor cu statele din regiune (în cadrul organizațiilor regionale precum OCEMN sau a proiectelor UE – Platforma 3 a Parteneriatului Estic, Sinergia Mării Negre) și, în subsidiar, în formate mai largi. pentru elaborarea și implementarea unor strategii și proiecte (infrastructură, diversificarea surselor de aprovizionare), în vederea sporirii securității energetice în regiunea Mării Negre.*
- *Perpetuarea proiectelor române care aduc o valoare adăugată securității energetice în Europa (precum Forumul Mării Negre pentru Energii Regenerabile, care urmează a fi organizat în parteneriat public-privat) și atragerea unei implicări cât mai substanțiale a oamenilor de afaceri pentru conferirea unei finalități practice proiectelor.*
- *Crearea unor mecanisme de valorificare a expertizei existente în cadrul ONG-urilor din România cu preocupări în domeniul securității, inclusiv pentru participarea membrilor acestora în misiuni civile în calitate de experți detașați.*

B. Soluționarea crizelor, reconstrucție și stabilizare post-conflict

Domeniul soluționării crizelor și al reconstrucției post-conflict reprezintă o temă de interes în toate forurile internaționale (ONU, OSCE, NATO, UE și CoE), apreciindu-se că viitorul operațiilor ONU, UE și NATO va fi, în cea mai mare parte, de tipul stabilizare și reconstrucție. În unele dintre aceste foruri, România a promovat deja inițiative: la UE – în domeniul formării, la OSCE – în cadrul Procesului Corfu, la CoE – mecanismul post-crise democratice.

În privința soluționării crizelor, **România și-a asumat rolul de generator de securitate la nivel regional și subregional, printr-o participare din ce în ce mai consistentă în cadrul misiunilor civile sau militare la nivel ONU, NATO, UE sau OSCE.** La nivel UE, România a participat, chiar din etapa pregătirii aderării, la misiuni civile și civil – militare. Implicarea în misiuni civile după momentul aderării la UE a fost una de substanță – **constant între primele cinci state membre UE** și, în anumite momente, chiar locul trei în ceea ce privește contribuția la misiuni civile și civil-militare. Din punct de vedere calitativ, experții români s-au remarcat permanent prin profesionalism, cele mai semnificative participări fiind în Kosovo (misiunea în domeniul supremației legii EULEX Kosovo), Georgia (misiunea de monitorizare EUMM Georgia) și Bosnia-Herțegovina (misiunea de poliție EUPM). Această implicare a permis României dobândirea unui grad de expertiză semnificativ. **Paleta din ce în ce mai largă de misiuni ale UE a determinat, totodată, o diversificare accentuată a**

participării naționale (polițiști/jandarmi, experți juridici, mai nou diplomați și militari), **precum și obținerea de către experții români a unor posturi de conducere în cadrul misiunilor** (de exemplu, adjunctul șefului departamentului de reformă a poliției – EUPM BiH adjunctul șefului biroului regional Tbilisi – EUMM Georgia, în 2009, consilier principal pentru combaterea crimei organizate – EULEX Kosovo etc.).

Concomitent, România a avut în mod constant o participare apreciată la **operațiile aliate**, acordând prioritate teatrelor din regiune: Bosnia-Herțegovina, Kosovo, dar și Afganistanului – prioritatea operațională principală a NATO, unde România a fost prezentă chiar de la lansarea ISAF și a menținut constant o contribuție importantă, într-o zonă dificilă (provincia Zabul, din sud). Un aspect notabil îl reprezintă faptul că nivelul efectivelor românești în Afganistan atinge, până la sfârșitul anului 2010, 1800 militari, **România devenind printre primele țări contribuatoare în acest teatru.**

Din aprilie 1991 și până în prezent, România a participat la misiuni **ONU** de menținere a păcii cu peste 7000 militari și polițiști civili (observatori militari, ofițeri de stat major, ofițeri de legătură, poliție militară, trupe de infanterie, spitale de campanie), situându-se timp de doi ani (septembrie 1995-iulie 1997) pe locurile 8-12 în lista celor 75-76 state membre contribuatoare la operațiuni ONU de menținere a păcii. În prezent, România participă cu un total de 97 de persoane - militari, polițiști și jandarmi - în nouă misiuni ONU de menținere a păcii (R.D. Congo, Coasta de Fildeș, Sudan, Liberia, Afganistan, Nepal, Haiti, Timor, Kosovo) dintr-un total de 15, ceea ce corespunde locului 69 din 115 state contribuatoare.

Operațiunile ONU de menținere a păcii se află în prezent în fața unor provocări deosebite, care țin atât de lărgirea ariei de acțiune, cât și de insuficiența resurselor financiare, de personal și logistice. Pentru evitarea unui blocaj, are loc o reformă structurală majoră care implică schimbări conceptuale și ajustări operaționale pentru asigurarea sustenabilității forțelor de menținere a păcii. Reforma vizează dezvoltarea politicilor, dezvoltarea capacităților, sprijinul în teren, planificare și control. Aceste arii au fost asumate de către statele membre ale UE, și implicit și de către România, ca priorități pe termen scurt și mediu în domeniul misiunilor de menținere a păcii ale ONU.

Prin documentele adoptate la Summit-ul **OSCE** de la Istanbul din noiembrie 1999, România și-a asumat obligații specifice de a contribui la implementarea sistemului REACT (*Rapid Expert Assistance and Co-operation Teams*), conceput în cadrul Cartei pentru Securitate Europeană cu rolul de a asigura capacitatea de a desfășura operativ expertiză civilă și de poliție pentru prevenirea eficientă a conflictelor, gestionarea crizelor și reabilitarea post conflict. Misiunile OSCE în teren, subsumate sistemului REACT (desfășurate în prezent în țări din Europa de Sud-Est, Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală) vizează toate etapele unui ciclu conflictual: alertă timpurie, diplomatie preventivă, soluționare și reconstrucție post-conflict. În prezent, numărul total al reprezentanților României în cadrul misiunilor OSCE este de șapte persoane, dintre care una este șef de misiune OSCE în Muntenegru.

Tot mai multe crize internaționale nu pot fi rezolvate doar prin mijloace militare, ci necesită o abordare integrată, în care activitățile militare sunt acompaniate/urmate de activități civile (stabilizare, reformă a sectorului de securitate, monitorizare, consolidare a statului de drept etc.). Fără o intervenție eficientă și în timp util a sferei civile, câștigurile în planul securității și stabilității aduse de intervenția militară nu pot fi menținute în timp și nu pot fi consolidate.

Reconstrucția post-conflict a devenit unul dintre cele mai complexe și dinamice domenii de acțiune politico-militară la nivel internațional. Pe plan european și euro-atlantic se manifestă în ultimii ani tendința de acordare a unei atenții prioritare operațiilor de stabilizare și reconstrucție. Aceasta, după ce mult timp a fost

acordată o atenție limitată fazei post-conflict, în special intervalului de timp dintre acordul de încetare a ostilităților și programarea pe termen lung a dezvoltării economice și sociale, iar un număr mare de conflicte soluționate din punct de vedere militar au fost urmate de o pace fragilă și un mediu de securitate instabil, de situații de non-drept sau care afectează securitatea umană, drepturile și libertățile omului.

În ciuda angajamentului său semnificativ militar și civil, pentru moment, „palmaresul” României în etapa post-soluționare a conflictelor este modest. O direcție importantă de acțiune este **proiectul Centrului de Formare pentru Reconstrucție Post-Conflict (CFRPe)**, pentru a cărui înființare la București Ministerul Afacerilor Externe a finalizat pachetul conceptual. Dezvoltarea coerentă a proiectului implică încă parcurgerea unei serii de etape, prioritare fiind definirea parametrilor generali ai contribuției României la lansarea și susținerea acestei inițiative (sediul, linie de bugetare, elemente logistice și administrative etc.), precum și stabilirea și menținerea, printr-un efort diplomatic susținut, a unui nucleu de promotori ai proiectului la nivel european și euro-atlantic.

Înființarea Centrului vine, totodată, în întâmpinarea solicitării adresate la nivel UE privind dezvoltarea și implementarea, de către statele membre, a unor strategii naționale în domeniul gestionării civile a crizelor, ca domeniu subordonat Politicii Comune de Securitate și Apărare (PCSA).

Principalii beneficiari ai proiectului auți în vedere, din România și din străinătate, vor fi: instituțiile interne implicate în mod curent în efortul de participare la misiuni în sprijinul păcii (MAI, MapN, MJ, MAE etc.), dar, în perspectivă, și altele; instituțiile europene și internaționale implicate în operații de stabilizare, reconstrucție și management al crizelor; societatea civilă; statele din vecinătatea României (care, prin efectele rolului țării noastre de furnizor regional de expertiză vor resimți implicații directe asupra propriei lor capacități) și statele direct beneficiare ale misiunilor de reconstrucție și stabilizare. Lansarea acestui Centru va trebui urmată de constituirea unei Direcții de Stabilizare și Reconstrucție în MAE și demararea unor acțiuni în teatre care necesită acut acțiuni de reconstrucție (se poate explora conexiunea cu asumarea sau co-asumarea unei echipe provinciale de reconstrucție în Afganistan – *Provincial Reconstruction Team*).

Pe termen mediu și lung, dezvoltarea capacităților aferente acestui Centru va permite României o poziționare favorabilă în ipoteza în care, pe plan european, se disipează actualele reticente față de constituirea unei instituții europene dedicate pregătirii și perfecționării experților europeni în domeniul securității (de exemplu, permanentizarea sediului Colegiul European pentru Securitate și Apărare).

Pe fondul deplasării din ce în ce mai pronunțate a accentului de la securitatea statului la securitatea individului, în abordarea generală a guvernelor și în acțiunile de politică externă, teme sectoriale contigue securității individuale precum **protecția refugiaților** capătă o atenție sporită. În acest domeniu, România acționează într-o capacitate triplă: ca stat donator, ca stat care va demara propria politică de relocare și ca stat gazdă și partener al unui proiect pilot - primul în lume - prin crearea și funcționarea Centrului de Tranzit în Regim de Urgență de la Timișoara (cea mai nouă contribuție a țării noastre în domeniu). Prin crearea acestui Centru, o remarcabilă inovație instituțională în mecanismele ONU de protecție a refugiaților, România a readus în atenție o anumită vocație umanitară pe care nu a valorificat-o întotdeauna suficient de mult, contribuind, de asemenea, la definirea conceptului de *human security*. De activitatea Centrului de la Timișoara nu beneficiază doar refugiații, ci și țările de relocare, membre ale Uniunii Europene. O expresie a creșterii vizibilității și profilului de țară cu vocație umanitară a fost găzduirea reuniunii UNHCR a Grupului Statelor de Relocare (Timișoara, 10-11 martie 2010) - pentru prima dată în istoria organizației când o astfel de întâlnire are loc în afara Genevei.

- *Misiuni civile și civil-militare ale UE*
 - finalizarea elaborării unei strategii naționale privind participarea României la dimensiunea civilă a gestionării crizelor.
 - constituirea unei liste de experți în așteptare;
 - uniformizarea cadrului legal și stimularea personalului din misiuni;
 - înființarea unui centru logistic și de echipament pentru misiuni europene;
 - promovarea și valorificarea în plan diplomatic a participării la astfel de misiuni.
- *O mai bună structurare a eforturilor în plan civil, pentru a asigura complementaritatea acestora cu eforturile în plan militar, ca parte a unei abordări consolidate la nivel internațional.*
 - *Pe termen scurt, menținerea participării la misiunile NATO, ONU și OSCE, cu prioritate în teatrele din regiune.*
 - *Pe termen mediu, diminuarea prezenței militare în diversele teatre de operații.*
 - *Dezvoltarea (financiară, logistică, administrativă) și promovarea Centrului de Formare pentru Reconstrucție Post-Conflict la nivel european și euro-atlantic.*
 - *Organizarea unei Direcții de Stabilizare și Reconstrucție în MAE.*
 - *Demararea de activități în teatre care necesită acțiuni de reconstrucție (eventual în zone în care s-a participat la nivel civil/militar pentru soluționarea crizei).*
 - *Dezvoltarea Centrului de Tranzit în Regim de Urgență de la Timișoara.*
 - *Alocarea de fonduri de asistență pentru dezvoltare protecției refugiaților.*
 - *Dezvoltarea parteneriatelor public-privat în domeniul reconstrucției post-conflict.*

C. Neproliferație, dezarmare și controlul armamentelor

Neproliferația este o tematică aflată constant în centrul atenției ONU. În special în ultimul deceniu, regimul de neproliferație și control instituit prin Tratatul de Nepliferație (TNP) s-a aflat tot mai adesea sub o dublă presiune: pe de o parte, angajamentul puterilor nucleare recunoscute de a adopta măsuri credibile în direcția dezarmării nu a fost întocmai respectat; pe de altă parte, prin efectuarea testelor nucleare de către India și Pakistan, s-a creat o breșă importantă în regimul TNP, accentuată de programele nucleare (și balistice) ale Iranului și R.P.D Coreene. Aceste evoluții pun tot mai mult în discuție caracterul universal al TNP, ridicând semne de întrebare asupra eficienței sistemului multilateral în domeniu.

Creată ca parte a sistemului ONU în 1957, **Agencia Internațională pentru Energie Atomică (AIEA)** este o organizație independentă, cu caracter inter-guvernamental, care servește ca punct focal global pentru cooperarea în domeniul nuclear și asistă statele membre în planificarea și utilizarea științei și tehnologiei nucleare în scopuri pașnice, facilitând transferul de tehnologii pentru susținerea dezvoltării acestor scopuri. Obiectivul principal al activității AIEA este utilizarea în siguranță și în scopuri pașnice a tehnologiei nucleare. Activitatea este organizată pe trei mari domenii: garanții și verificări; siguranță și securitate; utilizarea în scopuri pașnice a energiei nucleare. În cadrul Agenției se fac eforturi pentru revizuirea și actualizarea standardelor, în scopul acoperirii și a altor domenii decât instalațiile nucleare: deșeurile radioactive, transportul materialelor nucleare etc. AIEA acordă asistență statelor membre prin misiuni de experți, în vederea aplicării standardelor

Angajarea în eforturile de combatere a proliferării nucleare este o constantă a politicii externe a României. De aceea, conferința de evaluare a TNP, ca și activitatea AIEA, în care România deține pentru a doua oară consecutiv funcția de vicepreședinte al Consiliului Guvernatorilor (AIEA), beneficiază de atenție sporită. Totodată, interesul și implicarea tuturor instituțiilor abilitate în domeniul combaterii terorismului vor fi susținute consecvent pe termen scurt și mediu.

Ca membru fondator al AIEA, România a semnat, în 1972, Acordul de garanții, iar în 1999, Protocolul adițional la acest Acord, în conformitate cu care transmite sistematic Agenției, prin punctul de contact Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare (CNCAN), rapoarte conținând informații privind activitățile derulate în locațiile care intră sub incidența garanțiilor, precum și alte informații, în conformitate cu obligațiile asumate prin Protocolul adițional. România beneficiază de asistență din partea Agenției prin programul de cooperare tehnică bilateral, cu ciclul bienal, precum și prin proiectele anuale regionale. România a devenit membru în Consiliul Governorilor al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA) începând cu 6 octombrie 2008 și a fost desemnată, la aceeași dată, în funcția de vicepreședinte al Consiliului, reînnoită pentru încă un an din septembrie 2009. Prezența în Consiliul Governorilor presupune o implicare sporită a României în activitățile AIEA și participarea la procesul decizional privind activitatea curentă și orientările de viitor ale Agenției, în prezent țara noastră gestionând consultările privind Strategia pe Termen Mediu 2012-2017 a AIEA.

Domeniul dezarmării – România promovează necesitatea respectării, de către toate statele, a angajamentului de a se conforma strict obligațiilor decurgând din tratatele, acordurile și mecanismele asumate în materie de dezarmare și neproliferare, precum și de a contribui la universalizarea acestor standarde politice și juridice și la îmbunătățirea aplicării acestor instrumente juridice internaționale.

În **domeniul nuclear**, România a fost acceptată în regimurile de control multilateral al transferurilor de produse și tehnologii cu relevanță în domeniul nuclear - Grupul Furnizorilor Nucleari și Comitetul Zangger, în 1991.

România respectă standardele cele mai avansate în domeniul siguranței și securității programului său nuclear civil. Ca stat nenuclear care a dezvoltat un program nuclear civil de anvergură medie, România a ratificat Tratatul privind Interzicerea Totală a Testelor Nucleare (CTBT) în 1999, susținând intrarea în vigoare a acestuia ca obiectiv prioritar în domeniul dezarmării. România participă și la alte inițiative în domeniu, precum Inițiativa de securitate privind proliferarea (PSI), Inițiativa globală pentru combaterea terorismului nuclear (GICNT) sau Inițiativa celor șapte state în domeniul nuclear, prin care promovează activ obiectivele dezarmării, neproliferării nucleare, utilizării pașnice a energiei nucleare în condiții de maximă siguranță și securitate nucleară, precum și îmbunătățirea capacității de răspuns la amenințări teroriste.

În **domeniul chimic**, România a participat la negocierea și ratificarea, ca stat co-inițiator, a Convenției pentru interzicerea armelor chimice (CWC), intrată în vigoare în aprilie 1997, în prezent urmărind, în plan intern, adoptarea unei legislații specifice de implementare a prevederilor CWC și creare a unei autorități naționale responsabile cu implementarea prevederilor acestei convenții. În privința participării la activitățile Organizației pentru interzicerea armelor chimice (OIAC), cu sediul la Haga, România continuă respectarea angajamentelor anuale legate de primirea inspecțiilor OIAC și declararea activităților platformelor industriale și fabricării de produse chimice strategice care intră sub incidența prevederilor acestui tratat internațional.

Ministerul Afacerilor Externe coordonează participarea României ca membru în Consiliul Executiv al Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice (OIAC) pentru un mandat de 2 ani (mai 2010 - mai 2012) și procedurile pentru aprobarea negocierii și semnării Acordului de Privilegii și Imunități cu OIAC.

În ceea ce privește **armele biologice**, România a ratificat Convenția asupra armelor biologice (BWC) și participă voluntar anual la mecanismul *Confidence and Security Building Measures* (CSBM), creat și dezvoltat de statele părți la Convenție după 1994. Din 2003, există preocupări de desemnare a unei autorități naționale în materie, după modelul celei care funcționează în aplicarea CWC, în prezent fiind în curs de avizare un proiect de lege pentru asumarea acestei responsabilități de către

MAE, prin Direcția Generală ANCEX. În același context, în 1995, România a fost acceptată în *Grupul Australia pentru neproliferarea armelor chimice și biologice* și a depus cererea de admitere în Regimul de Control al Tehnologiilor pentru Rachete.

Domeniul controlului armamentelor – România a ratificat majoritatea convențiilor și tratatelor internaționale din domeniul controlului armamentelor și a andosat în 2001 *Programul de Acțiune al ONU pentru prevenirea, combaterea și eradicarea comerțului ilicit de arme ușoare și de calibru mic în toate aspectele sale*.

România transmite anual rapoarte voluntare la Registrul ONU pentru armamente convenționale și la Instrumentul standardizat privind raportarea cheltuielilor militare. De asemenea, este stat participant la Aranjamentul Wassenaar pentru controlul exporturilor de arme convenționale și produse și tehnologii cu dublă utilizare din 1996. La lansare, în 25 noiembrie 2002, România a subscris la principiile Codului de conduită de la Haga privind neproliferarea rachetelor balistice (HCOG).

Controlul exporturilor de produse militare și de produse și tehnologii cu dublă utilizare reprezintă un alt domeniu de continuitate a politicii externe după 1990, politicile naționale de transfer de armamente convenționale fiind rodul unei cooperări multi-agenții în care rolul Ministerului Afacerilor Externe s-a consolidat permanent.

România desfășoară o politică responsabilă de transferuri de produse militare, în sensul previzibilității față de partenerii strategici. Concomitent, urmărește atingerea obiectivelor de promovare a industriei românești de apărare, cu respectarea dezideratului de minimizare a riscurilor de deturnare a produselor exportate, către alte state sau actori nestatali decât utilizatorii finali agreeți de partea română.

Țara noastră rămâne angajată, în special prin activitatea Ministerului Afacerilor Externe, în promovarea obiectivelor neproliferării și dezarmării, condiție esențială pentru garantarea și asigurarea securității și stabilității la nivel global.

➤ *Valorificarea funcției de vicepreședinte al Consiliului Guvernatorilor al AIEA, inclusiv prin coordonarea consultărilor privind elaborarea Strategiei pe Termen Mediu 2012-2017 a Agenției.*

➤ *Implicarea în activitățile de follow-up la Conferința de Evaluare a Tratatului de Neproliferare a Armelor Nucleare, ale ONU, UE și statelor părți la tratat.*

➤ *Ralierea la statele care participă la activitățile de follow-up la Summitul pentru securitate nucleară (Washington, aprilie 2010), la care România nu a fost prezentă.*

➤ *Organizarea unei autorități naționale în materia armelor biologice, proiectată în prezent ca o structură în responsabilitatea MAE, prin Direcția Generală ANCEX.*

➤ *Promovarea, prin intermediul MAE, în plan multilateral, a obiectivelor neproliferării și dezarmării și a controlului armamentelor, cu minimizarea riscurilor de deturnare a produselor exportate.*

D. Combaterea terorismului și a criminalității organizate transnaționale

Implementarea instrumentelor legale internaționale împotriva terorismului -

În perioada 2002-2005, Biroul ONU pentru Droguri și Crimă – UNODC / Divizia pentru Prevenirea Terorismului a colaborat în mod constant cu România prin oferirea de asistență tehnică în domeniul combaterii criminalității organizate transnaționale și a terorismului.

Începând cu anul 2009, când în România a fost organizat, pentru prima dată în Europa de Sud-Est și regiunea Mării Negre, un seminar privind implicațiile juridice ale rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU privind sancțiunile financiare împotriva terorismului (coorganizat de UNODC și OSCE), România își construiește un profil activ în domeniu și își creează, astfel, o nouă nișă de promovare a expertizei la nivel regional. În acest context, a utilizat calitatea de membru al UE și ONU pentru a apropia agendele celor două organizații într-un domeniu de interes comun.

La propunerea UNODC, în 2009, România s-a implicat în pregătirea unor funcționari afgani în domeniul combaterii terorismului, prin organizarea unei vizite de lucru ale acestora în țara noastră. Colaborarea continuă și în perioada 2010-2011, prin implementarea de către UNODC a unui proiect regional pentru țări din Europa de Sud-Est și regiunea Mării Negre în domeniul combaterii finanțării terorismului.

De la statutul de țară receptoare de asistență tehnică în domeniul combaterii terorismului, România își conturează treptat un statut de țară donatoare de expertiză la nivel regional în domeniu. Acest curs trebuie încurajat și menținut pentru a putea fi recunoscut nu numai la nivel regional, ci și internațional. Cu toate că resursele de asistență pentru dezvoltare sunt încă limitate, finanțarea în mod constant a unor proiecte punctuale, care să răspundă intereselor României, ar putea constitui o soluție pentru dezvoltarea și consolidarea acestui profil pe termen mediu și lung.

Combaterea criminalității organizate transnaționale – UNODC are responsabilitatea implementării programelor ONU în domeniul controlului drogurilor și al prevenirii criminalității într-o manieră integrată, ca lider global în lupta împotriva drogurilor și criminalității organizate transnaționale. Lupta împotriva crimei organizate transnaționale necesită o înțelegere a naturii și legăturilor ei cu terorismul, spălarea banilor și corupția.

Autoritățile române cu responsabilități în domeniu abordează aceste fenomene într-un mod proactiv, bazat pe analiza informațiilor, evaluarea riscurilor, identificarea zonelor prioritare și alocarea resurselor necesare pentru oferirea unor răspunsuri adecvate, prin adoptarea de politici naționale specifice la nivel legislativ, organizațional și strategic. Din această perspectivă, prioritățile sunt reprezentate mai ales de combaterea traficului de ființe umane (în țara de origine, dar și în plan local, în condițiile accentuării, în ultimii ani, a profilului de țară de destinație), a traficului de droguri, în special ca zonă de tranzit către Europa de Vest, și a infracționalității informatice, mai ales prin folosirea cardurilor bancare.

România deține expertiză în investigarea și combaterea infracțiunilor de criminalitate informatică, trafic de droguri sau trafic de persoane, precum și în domeniul legislativ, astfel încât poate deveni donator net de experiență pentru pregătirea profesională în aceste materii a autorităților de aplicare a legii din alte țări, fie prin vizite pe teritoriul României, fie prin proiecte desfășurate de UNODC. În anul 2008, România a contribuit financiar la două proiecte UNODC - în domeniul construirii capacității instituționale în combaterea traficului de persoane în Republica Moldova și consolidării protecției martorilor în Caucazul de Sud, precum și la fondul general destinat luptei împotriva drogurilor. Totuși, în lipsa unei implicări constante în proiecte similare, România nu a reușit să-și contureze încă un profil vizibil în domeniu.

Lupta împotriva crimei organizate transnaționale ar putea constitui un domeniu important în care România să se profileze ca lider regional și, ulterior, internațional. Dezvoltarea colaborării între activitățile Centrului SECI de la București pentru Combaterea Infracționalității Transfrontaliere și cele ale UNODC vizând aplicarea legii pentru combaterea criminalității transfrontaliere în sud-estul Europei poate contribui la extinderea vizibilității, conferite deja României de găzduirea Centrului, de la nivel regional la nivel internațional. O abordare substanțial proactivă a României, pe lângă finanțarea constantă a unor proiecte punctuale, ar trebui să aibă în vedere și implicarea experților naționali în astfel de proiecte, pentru a contura, astfel, atât profilul de donator cât și pe cel de furnizor de expertiză.

➤ *Implicarea în implementarea și finanțarea proiectelor promovate de UNODC în regiune în domeniul combaterii terorismului.*

- *Implicarea susținută în proiecte de combatere a infracțiunilor de criminalitate tranfrontalieră în zona de proximitate – inclusiv prin proiecte desfășurate de UNODC – în vederea valorificării și îmbogățirii experienței acumulate în domeniu.*
- *Finanțarea consecventă a unor proiecte punctuale care să răspundă intereselor României, în domeniul combaterii terorismului.*
- *Consacrarea unei imagini de furnizor de expertiză în domeniul criminalității transfrontaliere, prin valorificarea abilităților experților naționali.*
- *Promovarea unui profil activ în domeniu la nivel internațional, prin extinderea proiectelor de colaborare între Centrul SECI de la București pentru Combaterea Infracționalității Transfrontaliere și UNODC.*

2. Buna guvernare

A. Democrație

Democrația a devenit un factor de configurare din ce în ce mai important atât pentru relațiile internaționale, cât și pentru evoluția dreptului internațional. **Pentru România, susținerea și apărarea democrației**, mai ales în situațiile când aceasta este în pericol sau contestată în dezbaterile multilaterale, **este un demers care protejează simultan legalitatea, ordinea și stabilitatea internațională.**

Promovarea democrației este un subiect sensibil la **ONU**, în măsura în care statele Mișcării de Nealinie au contestat în permanență ideea existenței unui grup de „state civilizate/democratice” care oferă un model unic de democrație, aplicabil tuturor. Începând cu 1994, ONU sprijină și contribuie la Conferințele Internaționale ale Democrațiilor Noi sau Restaurate (ICNRD), proces inițiat în 1988 și în care este implicată și România, cu scopul de a promova, în țări de pe toate continentele, procesul de democratizare.

La nivel ONU, România are deja un portofoliu de susținător activ și credibil al democrației și drepturilor omului. Preocupările pentru o eventuală codificare la nivel ONU a unor norme democratice, în afara inițiativei românești a unui Cod de conduită democratică (1999), nu și-au găsit încă o expresie instituțională fermă.

Un alt forum care urmărește consolidarea și promovarea instituțiilor și guvernării democratice în lume îl reprezintă **Comunitatea Democrațiilor (CD)**, la care participă și România și care urmărește coalizarea unei noi forme de solidaritate și acțiune comună bazată pe principiile și instituțiile democratice, capabile să influențeze relațiile internaționale.

În cadrul **UE**, valențele democrației pentru acțiunea externă sunt în plin proces de reevaluare. Uniunea se concentrează, în prezent, asupra unei strategii comune de promovare a democrației în relațiile externe, concepută ca rezultat al proceselor locale, care trebuie sprijinite prin încurajarea dialogului între actorii interni, prin identificarea obstacolelor și a opțiunilor de reformă, într-o abordare pe termen lung, construită pe trei repere: coordonare, coerență, complementaritate. La nivel UE, România a făcut parte din Grupul restrâns pentru elaborarea documentului de concepție privind elementele democrației, care a stat la baza *Concluziilor cu privire la sprijinirea democrației în relațiile externe ale UE* (adoptate de Consiliul European la 17 noiembrie 2009) contribuind, astfel, la formularea principiilor și valorilor comune promovate de UE privind democrația.

La nivel european, cu implicații inclusiv pentru protejarea drepturilor comunităților românești din statele vecine, forumurile de susținere a proceselor de democratizare sunt reprezentate de **OSCE** și **Consiliul Europei**.

Angajamentul României față de conceptul „păcii democratice”, potrivit căruia democrația reprezintă calea de urmat pentru a evita noi diviziuni și conflicte pe continentul european și în plan global, reprezintă o premisă majoră a politicii externe

naționale. Experiența recentă a tranziției către o societate democratică conferă României atuurile importante în asistarea altor state în procesul de democratizare.

➤ *Implicarea vizibilă în dezbaterile privind strategia comună de promovare a democrației în relațiile externe, în curs de elaborare la nivel UE, în special pe baza profilului dezvoltat în susținerea proceselor democratice în vecinătatea UE.*

➤ *Organizarea de seminarii și conferințe pe tema „bunei guvernări” și a modalităților și instrumentelor de promovare a principiilor guvernării democratice, în conexiune cu obiectivele strategice ale acțiunii externe a UE.*

➤ *Valorificarea capacității de implicare a organizațiilor multilaterale relevante, precum Consiliul Europei, în procesul de consolidare a instituțiilor democratice din statele vecine, în special în R. Moldova, și în general în diversele state partenere ale UE la Est, a căror stabilitate și dezvoltare democratică sunt favorabile României.*

B. Drepturile omului

Drepturile omului, deși păstrează o valoare indiscutabilă, nu mai beneficiază de același nivel de influență geopolitică, pe măsura valurilor succesive de extindere a UE și NATO. Ignorarea valorii de esență occidentală reprezentate de drepturile omului constituie un aspect problematic în unele dintre fostele republici sovietice, unde aceste drepturi sunt respectate parțial sau reinterpretate local. Aceeași tendință este confirmată și în Orientul Mijlociu (problema regimurilor din Iran, Irak sau a mișcărilor precum Hamas, Hezbollah) sau țări asiatice (Birmania), constituind o temă curentă de dezbateră și negociere în plan internațional. Evoluția Consiliului Drepturilor Omului al ONU (CDO) și deseori controversate (candidaturi, rezoluții etc.) demonstrează limitele drepturilor omului ca doctrină universală.

Pentru România, având în vedere istoria recentă și experiența democratizării, **drepturile omului, ca element constitutiv al regimurilor democratice, rămân o valoare-reper**, atât în politica internă, cât și în acțiunea internațională. O parte semnificativă a demersurilor și proiectelor multilaterale promovate de către țara noastră direct sau în asociere cu alte state sunt, de altfel, dedicate celor două tematici globale asociate – democrația și drepturile omului.

În domeniul promovării drepturilor omului, România înregistrează un câștig important prin faptul că, în afara Belgiei, este singurul stat membru UE care a acumulat, până în prezent, beneficiile de experiență ca membru al **Consiliului Drepturilor Omului** și ca deținătoare a președinției acestuia. Deciziile luate de CDO pe durata președinției române (al doilea ciclu al Consiliului - perioada 2007-2008) au contribuit la testarea viabilității Consiliului, atât în ceea ce privește noile mecanisme instituționale de evaluare, raționalizare și ameliorare a mandatelor procedurilor speciale, în lansarea procesului de Evaluare Periodică Universală, cât și în privința metodelor de lucru și a procedurilor Consiliului. Există astfel bune premise ca evaluările și propunerile părții române pe tema reformei CDO să poată fi promovate în plan multilateral de pe baze de credibilitate. România poate fi inclusiv un promotor activ al reformării mecanismului de raportare la comitetele instituite prin tratatele pentru drepturile omului.

La nivel european, cadrul curent de susținere a principiului protecției drepturilor individuale ale omului îl reprezintă **Consiliul Europei**.

La **OSCE**, România și-a construit deja un profil activ în promovarea angajamentelor pe dimensiunea umană, cu accent asupra implementării și extinderii acestora în zonele în care există noi evoluții (în special în domeniul libertății mass-media). Procesul Corfu reprezintă o nouă platformă pentru reafirmarea acestor poziții, cadru în care România a inițiat proiectul consolidării implementării angajamentelor în materie electorală, cu accent pe menținerea relevanței și eficienței Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR). Este necesară potențarea

profilului României la acest nivel, inclusiv susținerea proiectelor de asistență a altor state OSCE, în vederea implementării angajamentelor privind dimensiunea umană. Un efect maxim îl conferă proiecte derulate de instituțiile OSCE în state geostrategic prioritare pentru România, cu impact specific și număr mic de donatori.

România dispune de o **pârghie suplimentară pentru dezvoltarea proiectelor sale** în domeniu și promovarea acestor valori-reper – **asistența pentru dezvoltare/umanitară**. Prin alocările constante din ultimii ani, România a devenit un important contributor în rândul noilor membri ai UE. Asistența Oficială pentru Dezvoltare din partea României este orientată preponderent către proiectele care contribuie la sprijinirea reformelor democratice și a statului de drept în țări beneficiare. România dezvoltă strategic metodele de sprijinire a democratizării și drepturilor omului prin parteneriatele pe care MAE le-a stabilit și intenționează să le multiplice în procesele de planificare și implementare a acordării Asistenței Oficiale pentru Dezvoltare (ODA) pentru statele și pe teme prioritare. O experiență notabilă este susținerea continuă acordată, în parteneriat cu UE și *Black Sea Trust*, Federației Organizațiilor Non-guvernamentale pentru Dezvoltare (FOND) în proiectul multi-anual al Forumului ONG-urilor din regiunea Mării Negre, subsumat Sinergiei Mării Negre.

În urma dezbaterilor privind securitatea umană și responsabilitatea primară a statelor de a proteja propriile populații, s-a conturat un nou concept în relațiile internaționale – „**responsabilitatea de a proteja**”. Lansat în decembrie 2001 de Comisia Internațională pentru Intervenție și Suveranitatea Statelor înființată de Canada, conceptul a fost adoptat la nivel ONU prin Documentul final al Summit-ului din septembrie 2005 (rezoluția AG 60/1) și reafirmat de Consiliul de Securitate al ONU, prin rezoluția 1674 (2006) privind protecția civililor în timpul conflictelor armate. În prezent, conceptul se află în etapa implementării sale, atât la nivel național, cât și internațional, prin stabilirea obligațiilor concrete care revin statelor și comunității internaționale, prin adoptarea politicilor necesare îndeplinirii acestor obligații și prin identificarea sau crearea instituțiilor în sarcina cărora să fie incluse îndeplinirea obligațiilor respective sau monitorizarea îndeplinirii acestora.

Articularea conceptului „responsabilității de a proteja”, ca alternativă la cel de „intervenție umanitară”, urmărește reconcilierea unor principii fundamentale ale dreptului internațional (principiul egalității suverane și cel al neamestecului, pe de o parte, și principiul respectării drepturilor omului, pe de altă parte), precum și reconcilierea legalității cu legitimitatea, în cazul unei intervenții militare, cu scopul de a stopa atrocități de genul genocidului, epurării etnice, crimelor împotriva umanității sau crimelor de război. „Responsabilitatea de a proteja” propune deplasarea accentului de la securitatea statului la securitatea individului, prin redefinirea suveranității nu atât prin prisma drepturilor, cât prin aceea a obligațiilor statului față de populația aflată pe teritoriul său.

România se numără printre promotorii acestui concept, menit să contribuie la descurajarea statelor cu regim autoritar de la a recurge la violență împotriva propriilor populații – în rândul cărora s-ar putea regăsi și etnici români, precum și la eliminarea arbitrariului în folosirea forței armate în relațiile internaționale. În condițiile în care o evoluție doctrinară este improbabilă în perioada următoare, accentul trebuie pus pe consolidarea rezultatului obținut în 2005, atât sub aspect *conceptual*, cât și *procedural*. România susține o abordare etapizată a operaționalizării conceptului („*phased approach*”), care să înceapă cu întărirea capacităților la nivel regional și a funcțiilor de alertă timpurie și prevenire, urmând ca legăturile intrinseci dintre cei trei pilieri (I – responsabilitatea statelor, II – asistența internațională și construirea capacităților, III – reacția la timp și de o manieră hotărâtă a comunității internaționale) să se contureze mai consistent ulterior, pe măsura aplicării.

Problematika minorităților – România susține aplicarea standardelor europene în materia protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, definite de Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale a Consiliului Europei și de documentele CSCE/OSCE privind dimensiunea umană. Standardele codificate în domeniu oferă, în prezent, suficiente garanții, în condițiile existenței voinței politice a statelor de a le aplica. În consecință, activitatea comunității internaționale trebuie să se concentreze asupra aplicării acestora și nu a codificării unora noi.

Pe fondul existenței unei dezbatere referitoare la andosarea politică a Recomandărilor de la Bolzano/Bozen (iulie 2008) privind rolul minorităților naționale în relațiile interstatale, România, deși susține principalele prevederi cuprinse în document, apreciază că transformarea acestui instrument al Înalțului Comisar pentru Minorități Naționale al OSCE în document politic ar afecta credibilitatea actualelor mecanisme destinate protecției minorităților naționale și ar induce posibilitatea modificării tratatelor deja existente, procedură îndelungată și cu efecte impredictibile.

În plan multilateral, experiența României în acest domeniu trebuie promovată și exploatată, în contextul în care țara noastră este recunoscută drept model în domeniul tratamentului aplicat minorităților naționale. Din această perspectivă, promovarea în plan multilateral a practicii românești în domeniu ar putea constitui un vector puternic de influență în raport cu țările în care trăiesc comunități românești numeroase care nu se bucură, prin efectele legislației locale, de drepturile conferite de documentele internaționale în domeniu.

Problematika incluziunii sociale a romilor – România a susținut, de-a lungul anilor, toate inițiativele internaționale vizând combaterea discriminării romilor și facilitarea integrării sociale a acestora, precum crearea Platformei Europene Integrate pentru incluziunea romilor la nivel UE, a Forumului European al Romilor care funcționează sub egida CoE, sau proiectele din cadrul OSCE.

În cadrul OSCE, România a prezidat, în 2003, lucrările Grupului de Lucru pentru elaborarea Planului de Acțiune pentru Îmbunătățirea Situației Roma și Sinti în zona OSCE, adoptat de Consiliul Ministerial al OSCE în același an. Planul include un set de angajamente politice pentru remedierea problemelor cu care se confruntă comunitățile Roma și Sinti: combaterea rasismului și discriminării, probleme socio-economice, îmbunătățirea accesului la educație, îmbunătățirea participării în viața publică și politică, etniile Roma și Sinti în situații de criză și post-criză. Ulterior, România s-a implicat activ în definirea de noi angajamente cu privire la Roma și Sinti în domenii specifice ca educația pre-școlară (2008) sau combaterea violenței împotriva Roma și Sinti (2009), dar eforturile și asumarea de angajamente pentru combaterea noilor provocări la adresa Roma și Sinti trebuie continuate.

În noiembrie 2007, România a semnalat, la nivel UE, **necesitatea unei abordări comunitare a problematicii integrării romilor** și a identificării unor soluții comune cu statele membre și Comisia Europeană, în completarea eforturilor depuse la nivel național. De atunci, au avut loc numeroase dezbateri la nivelul Consiliului UE, al Comisiei și al Parlamentului European care au condus la menținerea problematicii pe agenda europeană din ultimii doi ani, prin organizarea de Summit-uri UE pentru incluziunea romilor, adoptarea de concluzii ale Consiliului UE, rezoluții ale Parlamentului European, comunicări și rapoarte ale Comisiei Europene privind situația romilor și soluțiile oferite de instrumentele comunitare legislative și financiare. În 2009, a fost lansată Platforma Europeană Integrată pentru incluziunea romilor, cadru de cooperare și schimb de bune practici între statele membre, cu sprijinul Comisiei. Summit-ul pentru incluziunea romilor de la Cordoba (aprilie 2010) a consacrat angajamentul trio-ului de Președinții al UE – Spania, Belgia, Ungaria – de a acorda

atenția necesară acestui subiect pentru a asigura continuarea progreselor obținute până în prezent în acest domeniu.

România va continua să susțină necesitatea cooperării între statele membre și să reprezinte o voce activă în dezbaterile comunitare privind problematica romilor, inclusiv prin prezentarea și promovarea de bune practici și experiențe pozitive proprii în domeniu și prin inițierea și sprijinirea de proiecte concrete pentru soluționarea problemelor acestei etnii. De asemenea, va promova ideea creării unui mecanism de gestionare a Platformei Europene pentru Incluziunea romilor (Foaie de parcurs) care să orienteze funcționarea acesteia și să permită evaluarea rezultatelor, cu o implicare sporită a Comisiei. Ministerului Afacerilor Externe îi revine rolul de a se asigura că tuturor românilor, inclusiv celor de etnie romă, le sunt respectate în plan extern drepturile fundamentale asociate calității de cetățeni ai unui stat membru UE. Pentru o eficiență sporită, demersurile europene pot fi susținute prin inițiative plecate de la nivel național, promovarea de proiecte și strategii concrete în domeniu și presiuni pentru o bugetare solidă a acestora. **Mentținerea problematicii Roma pe agenda organizațiilor internaționale și regionale rămâne o prioritate.**

România va continua să manifeste disponibilitatea consecventă de a coopera în formate multilaterale cu alte state interesate în inițierea sau promovarea unor proiecte regionale sau trans-regionale, cu scopul de a contribui la efortul comun de promovare a protecției drepturilor omului, democrației, bunei guvernări și stabilității democratice în spațiul european și la nivel global.

➤ *Consacrarea periodicității anuale a Forumului ONG-urilor din regiunea Mării Negre, sub egida Sinergiei Mării Negre, și consolidarea inițiativelor regionale de acest tip, cu accent pe promovarea drepturilor omului.*

➤ *Alocarea de fonduri de asistență română pentru dezvoltare către proiecte care contribuie la sprijinirea reformelor democratice și implementarea angajamentelor privind dimensiunea umană în state cu relevanță specială..*

➤ *Multiplicarea parteneriatelor cu parteneri non-guvernamentali și orientarea lor spre procesele de planificare și implementare a asistenței pentru dezvoltare.*

➤ *Elaborarea unui cadru legislativ funcțional, care să permită realizarea de proiecte pe durată și în formule flexibile (proiecte mici și implementate prompt).*

➤ *Trecerea graduală la proiecte multianuale.*

➤ *Constituirea în cadrul MAE a unui corp de experți în redactarea, promovarea și implementarea proiectelor, având ca țintă finală crearea unei agenții specializate.*

➤ *Transferarea în plan multilateral a practicii românești în domeniul protecției minorităților, având ca țintă prioritară țările în care trăiesc comunități românești numeroase, în special prin promovarea unor proiecte concrete în domeniu.*

➤ *Susținerea la nivel UE a creării unui mecanism de gestionare a Platformei Europene pentru Incluziunea romilor.*

➤ *Alocare bugetară consistentă pentru proiecte clar conturate și orientate în domeniul drepturilor omului, în special pe problematicile etniei rome și ale minorităților.*

3. Noile teme ale multilateralismului

A. Dezvoltare durabilă

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României (SNDD), aprobată în 2008 și revizuită, stabilește obiective concrete pentru trecerea, într-un interval de timp rezonabil și realist, la modelul de dezvoltare generator de valoare adăugată înaltă, propulsat de interesul pentru cunoaștere și inovare, orientat spre îmbunătățirea continuă a calității vieții oamenilor și a relațiilor interumane, în armonie cu mediul natural. Astfel, **Orizont 2013** urmărește încorporarea organică a principiilor

și practicilor dezvoltării durabile în ansamblul programelor și politicilor publice ale României ca stat membru UE. **Orizont 2020** vizează atingerea nivelului mediu actual al țărilor UE din punctul de vedere al principalilor indicatori ai dezvoltării durabile. **Orizont 2030** țintește apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre UE din perspectiva indicatorilor dezvoltării durabile.

Îndeplinirea acestor obiective strategice va asigura, pe termen mediu și lung, creșterea economică și, în consecință, o reducere semnificativă a decalajelor economico-sociale dintre România și celelalte state membre UE. Se asigură, astfel, îndeplinirea obligațiilor asumate de România în calitate de stat membru UE, în conformitate cu Tratatul de Aderare, precum și implementarea efectivă a principiilor și obiectivelor Strategiei Lisabona (inclusiv post-2010) și Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă reînnoite a UE.

În **actualul Program de Guvernare 2009-2012**, una dintre cele trei direcții de acțiune ale politicii de mediu o reprezintă implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă.

Ministerului Afacerilor Externe îi revine rolul de promovare a obiectivelor interne pe plan internațional, de stimulare a parteneriatelor bi- și multilaterale pentru dezvoltare durabilă, conectare continuă la cele mai actuale dezbateri multilaterale pe această temă și identificare a unor idei în plan extern care să constituie o valoare adăugată pentru soluțiile interne.

De asemenea, MAE poate contribui la promovarea inițiativelor din cadrul organizațiilor internaționale care implică mediul privat, precum cea operațională în cadrul ONU – **Global Compact**. Aceasta încurajează colaborarea dintre companii, agențiile Națiunilor Unite și societatea civilă, în vederea promovării responsabilității sociale corporative și a implicării actorilor privați în soluționarea provocărilor globalizării. Participarea la această inițiativă este de natură a aduce beneficii atât companiilor implicate, cât și societății.

➤ *Urmărirea adoptării și respectării unui calendar în vederea atingerii obiectivelor aferente celor trei orizonturi de timp – 2013, 2020, 2030 – ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă, prin implicarea în dezbaterile și schimburile de experiență la nivel internațional.*

➤ *Stimularea parteneriatelor bi- și multilaterale pentru dezvoltare durabilă și identificarea de idei în plan extern care să constituie valoare adăugată la soluțiile interne.*

B. Schimbări climatice/ Energie

Schimbările climatice reprezintă o provocare globală care presupune o abordare responsabilă și întreprinderea de acțiuni concrete la nivel internațional, regional, național și local. În acest domeniu, promovat în ultimul deceniu ca având o relevanță majoră, există deja state care și-au constituit un *brand* recunoscut și apar continuu noi tendințe și noi nișe de oportunitate.

Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC), adoptată cu ocazia Summit-ului desfășurat la Rio de Janeiro, în 1992 („*The Earth Summit*”), reprezintă instrumentul global fundamental pentru gestionarea acestei problematice. De asemenea, Protocolul de la **Kyoto** la UNFCCC, adoptat la 11 decembrie 1997, constituie principalul proiect de anvergură internațională destinat soluționării unei probleme globale de mediu, prin asumarea angajamentelor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră în raport cu nivelul anului 1990, în perioada 2008-2012.

Negocierile multilaterale pentru încheierea unui nou acord global în domeniul schimbărilor climatice la **Conferința ONU privind schimbările climatice**

(Copenhaga, decembrie 2009), s-au încheiat prin redactarea unui acord politic, la care s-au asociat până în prezent aproximativ 120 de state-părți. Acesta nu stabilește obligații pentru statele părți la Convenție și nici nu include angajamente concrete de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră post-2012. Procesul de negocieri multilaterale pentru definitivarea unui cadru juridic continuă pe parcursul anului 2010, însă adoptarea unui acord juridic la reuniunea COP 16 de la Cancun, Mexic (2010), este incertă, din cauza lipsei de reacție a unor actori internaționali relevanți. Este totuși posibilă încheierea mai multor **acorduri sectoriale** care să reglementeze anumite aspecte privind schimbările climatice (finanțare, guvernarea de mediu etc.)

Pentru **România, obiectivul general urmărit este încheierea unui acord global cuprinzător în domeniu**, care să reprezinte, din punct de vedere **juridic, un tratat supus dreptului internațional**. În acest sens, este necesară asumarea unor angajamente comparabile de către principalii actori internaționali cu rol major în combaterea încălzirii globale (toate statele dezvoltate și principalii poluatori). Poziția României în domeniu este în mod fundamental influențată de evoluția dezbaterilor și deciziilor în materie ale UE, care și-a asumat rolul de lider global în combaterea schimbărilor climatice. Aspectele de interes național în procesul global de negociere vizează: posibila trecere la noi ținte de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, ca urmare a modificării obiectivului de reducere al UE (de la 20% la 30%); finanțarea acțiunilor de reducere a emisiilor și de adaptare la efectele schimbărilor climatice în statele în curs de dezvoltare; posibilitatea de reportare a surplusului de AAU-uri (unități ale cantității de emisii atribuite), inclusiv în cazul adoptării unui nou acord.

România trebuie să identifice cele mai eficiente instrumente și căi de promovare a acestor obiective în dezbaterile europene și globale pe tema schimbărilor climatice. În același timp, este necesară o mobilizare inter-instituțională internă exemplară pentru înțelegerea și buna gestionare a obiectivelor promovate în plan global și a consecințelor angajamentelor asumate în plan european pentru economia națională și pentru societatea românească.

În vederea sporirii graduale, dar substanțiale, a vizibilității globale a României pe această temă, precum și în scopul explorării unor aspecte corelate schimbărilor climatice, precum analiza și combaterea implicațiilor de securitate ale acestora, România a organizat în octombrie 2009 o conferință OSCE privind relația dintre schimbări climatice și securitate și a co-sponsorizat o inițiativă în cadrul Procesului Corfu privind explorarea implicării OSCE în identificarea și combaterea implicațiilor de securitate ale schimbărilor climatice.

O nișă pe care România o poate exploata în domeniul schimbărilor climatice este „*economia verde*”, „*promovarea energiilor regenerabile*” și relația tot mai intens dezbătută energie – schimbări climatice. România urmărește constituirea unui centru de excelență regional pentru tehnologiile „verzi”. Totodată, a inclus în lista priorităților pentru viitoarea Strategie UE pentru regiunea Dunării obiectivul dezvoltării și diversificării surselor regenerabile de energie (hidro, eoliană, solară, bio).

Concomitent va trebui realizată o aliniere față de una din direcțiile globale actuale, respectiv reducerea dependenței economiei mondiale de combustibilii fosili („*low carbon economy*”), proces pe termen lung, care are caracter inter-sectorial, implicând aspecte din domeniul economiei, tehnologiei, energiei, mediului, social și chiar cultural (în sens de *life-style*).

Propagat de la nivel internațional, în prezent interesul pentru acest domeniu în România este, conform cercetării sociologice, într-o creștere accentuată, la nivel politic, economic, științific și al valorilor sociale. Totuși, trebuie realizată o evaluare realistă a costurilor pe care le implică implementarea deciziilor pe linia schimbărilor climatice care ar fi adoptate la nivel global – inclusiv cele aferente adoptării tehnologiilor verzi, destul de costisitoare.

Domeniile dezvoltării durabile, schimbărilor climatice și energiei regenerabile presupun o abordare de jos în sus, cât mai realistă și adaptată resurselor interne.

➤ *Urmărirea obiectivelor naționale în cadrul negocierilor din cadrul UE în domeniul schimbărilor climatice (în special în privința finanțării acțiunilor de reducere a emisiilor poluante și a posibilității de reportare a surplusului de AAU-uri).*

➤ *Promovarea elementelor de interes național la Conferințele ONU privind schimbările climatice, în virtutea poziției agreate la nivel UE.*

➤ *Continuarea demersurilor pentru constituirea unui centru de excelență regional pentru tehnologii „verzi”.*

➤ *Menținerea unei abordări realiste, flexibile, în special din perspectiva resurselor, în privința adoptării și implementării de angajamente pe linia schimbărilor climatice.*

C. Economia „verde”/ Guvernarea internațională de mediu

Economia „verde” este un domeniu de intersecție a diferitelor concepte economice compatibile cu obiectivele pe termen lung asociate dezvoltării durabile, orientat spre dezvoltarea socială și modelele de producție și consum durabile. Protejarea resurselor și a influenței pozitive a ecosistemelor pentru comunități, limitarea și reutilizarea deșeurilor contribuie la o economie „mai verde”.

În prezent, în România factorii responsabili încă trebuie să conștientizeze faptul că *‘green economy’, ‘eco-efficient economy’, ‘green growth strategy’* or *‘a sustainable economy’* au ca scop general evoluția spre o economie compatibilă cu dezvoltarea durabilă, iar noua formă de dezvoltare economică – economia verde – trebuie privită ca o **formă de adaptare a sistemului economic pe termen lung la diferitele crize cu care se poate confrunta**. Instrumentele și măsurile privind producția și consumul durabile trebuie să devină o politică prioritară pentru decuplarea creșterii economice de utilizarea neviabilă a resurselor și pentru adaptarea la efectele provocate de schimbările climatice. Companiile trebuie să regândească strategii de marketing care să ia în considerare impactul asupra mediului. În plus, tehnologiile alese încă din faza de proiectare a produselor, precum și întregul proces de producție și consum trebuie să fie în concordanță cu obiectivele dezvoltării durabile.

Odată cu perspectiva Summit-ului de mediu în 2012, **eficientizarea guvernării internaționale de mediu** a revenit pregnant pe agenda politică internațională, ca parte a reformei necesare la nivelul întregii guvernării mondiale. Valoarea adăugată a noului concept de „federalizare” a tuturor instrumentelor internaționale de mediu dispersate ar trebui să rezide în coerența răspunsurilor găsite provocărilor de mediu și în impunerea autorității unor interpretări uniforme a regulilor de mediu, obligatorii pentru toți actorii internaționali.

Este de urmărit modalitatea de armonizare/incorporare a activității unei viitoare organizații mondiale a mediului cu alte organizații cu competențe în domeniul mediului, precum Secretariatele Convențiilor de mediu adoptate sub auspiciile Comisiei Economice pentru Europa, Comisia Dunării sau Comisia Internațională pentru protecția fluviului Dunărea.

Concomitent, pe măsura dezvoltării sale, poate fi explorat noul concept de *„blue economy”*, lansat recent de un membru al Clubului de la Roma. Conceptul reprezintă o provocare la depășirea stadiului de *”economie verde”*, prin stimularea inovațiilor în toate sectoarele economiei, apte a susține competitivitatea și ocuparea forței de muncă, pe termen scurt, și dezvoltarea durabilă, pe termen mediu și lung. Conceptul este cu atât mai atractiv cu cât oferă soluții aplicabile și în contextul unei crize globale, perioadă în care exigențele unei *“economii verzi”* – investițiile pe termen lung și economiile - nu furnizează soluții concrete.

În interfața cu globalul, Ministerul Afacerilor Externe poate contribui consistent pe linia promovării de investiții, încurajării de contacte și schimburi de experiență și de idei în aceste domenii, pentru o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung.

➤ *Identificarea și promovarea unor proiecte pe tema guvernării internaționale de mediu în cadrul inițiativelor regionale, precum Sinergia Mării Negre (Parteneriatul pentru Mediu), Strategia Dunării etc.*

➤ *Acordarea unei atenții strategice implicării în dezbaterile organizate la nivel internațional și în special diseminării experienței în plan intern.*

➤ *Promovarea investițiilor și activității inovatoare, încurajarea de contacte, schimburi de experiență și de idei în domeniul economiei „verzi” / guvernării internaționale de mediu.*

D. Cercetarea, inovarea, utilizarea tehnologiilor de vârf

Cercetarea, inovarea, dezvoltarea comunicațiilor și a tehnologiei informatice sunt domenii cheie pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă. Stimularea acestor sectoare prezintă un potențial uriaș pentru redresare economică și dezvoltare durabilă, esențiale mai ales în contextul actualei crize.

Domeniul comunicațiilor și tehnologiei informațiilor a fost definit de Guvern drept una dintre prioritățile strategice de dezvoltare ale României, reflectată în acțiuni specifice (strategii guvernamentale în domeniu, acțiuni în domeniul *e-governance*) și regăsită la nivelul preocupărilor companiilor private. Nivelul de calificare al specialiștilor români și angajamentul la cel mai înalt nivel privind cercetarea, inovarea, promovarea tehnologiei informației și societății informaționale sunt elemente care pot fi valorificate într-o acțiune concertată, de participare multilaterală mai bine conturată a României, prin participarea în organizațiile de profil (Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor, Organizația Internațională a Proprietății Intelectuale, Organizația Europeană pentru Cercetare Nucleară, Laboratorul European pentru Fizica Particulelor Elementare – CERN). Domeniile respective prezintă oportunități generoase pentru cooperare multilaterală și parteneriate, care pot fi valorificate în interesul României.

➤ *Creșterea gradului de integrare a noilor tehnologii de comunicare în activitatea guvernamentală, a administrației și în cea diplomatică - inclusiv multilaterală.*

➤ *Extinderea oportunităților de cooperare cu organizațiile internaționale în domeniul cercetării, inovării, utilizării tehnologiilor de vârf și de încheiere a unor parteneriate multilaterale profitabile României pe această linie.*

4. Relații inter-organizații

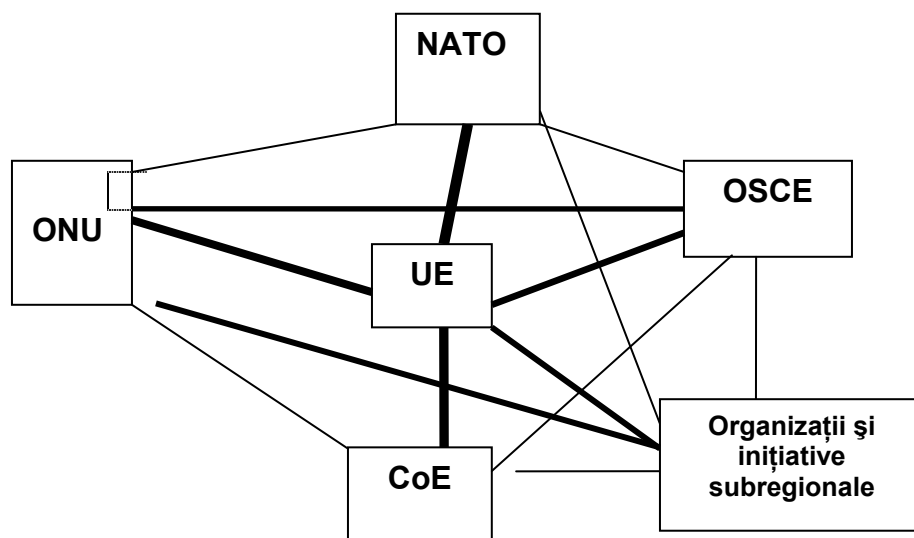
A. Inter-polaritate - Apariția unor noi poli de putere care au ambiția de a influența decisiv agenda globală reprezintă o realitate incontestabilă a secolului XXI. Acestor noi poli li se adaugă diverse puteri regionale care au capacitatea de a influența într-o măsură importantă relațiile internaționale și au potențialul de a genera, în 20-40 de ani, noi poli globali. În condițiile unui sistem multilateral șubrezit sau depășit, riscul unei derive multipolare, dar non-multilaterale, este de luat în calcul. Coordonarea la nivelul comunității internaționale a devenit o necesitate pe măsura „regionalizării” multilateralismului și a „de-formalizării” acestuia.

Din punctul de vedere al unei țări medii, soluția trebuie găsită într-un multilateralism eficient, care ar trebui să aibă drept coloană vertebrală **relațiile funcționale între organizații internaționale**, în cadrul unui sistem global interpolar. Aceasta reprezintă o nișă importantă și de interes pentru România, aplicabilă tuturor

aranjamentelor multilaterale care au relevanță pentru ea în plan global. România este interesată de **eficiența unei cooperări sporite în special între UE, NATO și ONU**, dar și între acestea și **organizații regionale**, cu efecte benefice pentru securitatea națională și soluționarea conflictelor regionale.

În timpul președinției Consiliului de Securitate din 2005, România a promovat cu succes rezoluția „Cooperarea între ONU și organizațiile regionale și subregionale în menținerea păcii și securității internaționale”, prima pe acest subiect a Consiliului, care fundamentează cooperarea ONU cu organizațiile internaționale. De asemenea, pe perioada președinției Comitetului de Miniștri al CoE din 2005, România s-a manifestat activ în promovarea Memorandumului de Cooperare dintre UE și CoE. Astfel, țara noastră are deja creată o platformă de acțiune politică pe care o poate dezvolta, având în vedere preocupările actuale pentru aprofundarea relațiilor instituționale și operaționale între organizații cu vocație extinsă, precum ONU, UE, NATO, dar și între acestea și organizații regionale precum OSCE, Consiliul Europei, Uniunea Africană (pe fondul unor provocări complexe și dificile precum cele din Afganistan, Sudan sau conflictele înghețate).

În prezent, UE a reușit să se poziționeze oarecum în centrul „rețelei” de organizații internaționale, prin dezvoltarea celor mai solide (în măsura posibilităților) relații partenoriale (vezi figura de mai jos), precum și prin rezultate concrete încă inegalate ale cooperării între statele membre.

B. Uniunea Europeană, cadru de configurare a profilului României în plan multilateral - Uniunea Europeană s-a profilat de la sfârșitul anilor 1990 ca o **putere transformatoare pe scena globală**. Atracția și influența pozitivă, non-coercitivă, pe care o exercită asupra vecinătății sale și nu numai, prin perspectiva extinderii sau a parteneriatului aprofundat, este o sursă de modelare a scenei internaționale incomparabilă cu pârghiile utilizate de alți actori.

Cu siguranță, UE este mai mult decât o organizație internațională, dar atât timp cât politica externă rămâne un domeniu de cooperare interguvernamentală, UE este în esență o **construcție multilaterală**. Dat fiind că UE este un actor politic global și și-a fixat construcția multilateralismului eficace printre primele trei priorități strategice, era inevitabil ca Uniunea să figureze distinct în cadrul prezentei Cărți Verzi.

În vederea unei optime funcționări și menținerii unei voci influente în plan global, UE acordă atenție procesului ajungerii la consens între statele membre, rafinând gândirea strategică referitoare la vecinătate și la rolul ei internațional. Capacitatea ei de atracție și transformare va trebui valorificată și în raport cu (sau mai

ales în raport cu) statele care nu au în vedere aderarea la Uniune. Posibilul statut de lider al UE în domeniul multilateralismului și al transformării acestuia va fi profund ancorat în interesul strategic global al Uniunii, acela de a preveni rigidizarea scenei internaționale sub forma unor blocuri și de a menține fluxurile politice, economice, sociale care asigură un anumit grad de interdependență a tuturor marilor actori.

Plasarea lumii occidentale pe poziții secundare sau chiar minoritare în formate de cooperare cu vocație universală precum ONU ar determina implicit o pierdere în vizibilitate și credibilitate în primul rând de către UE. Imaginea externă a Uniunii este percepută uneori ca fragmentară, chiar incoerentă de către unii. Capacitatea de proiecție politică a obiectivelor strategice este cert încă limitată, iar ponderea sa economică, în lipsa unor măsuri ambițioase, va fi în declin. **În absența unui echilibru durabil între valori și interese comune, Uniunea riscă să se expună într-o postură fragilă în relațiile internaționale** (lipsa de previzibilitate) din cauza incapacității de a proiecta o viziune comună pe anumite dosare sensibile (precum drepturile omului, problematica Orientului Mijlociu, relația cu Rusia).

În contextul intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, au fost demarate la sfârșitul anului 2009 discuțiile privind operaționalizarea Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE), inclusiv în ce privește problematica funcționării Delegațiilor UE. Dezbaterile s-au focalizat până în prezent pe pregătirea cadrului juridic care să reglementeze elementele organizatorice de fond ale SEAE, aspectele de personal, finanțarea. Calendarul de lucru actual prevede operaționalizarea SEAE până la sfârșitul anului 2010 și funcționarea sa optimă într-un orizont de trei-cinci ani.

Apariția diplomației europene ridică o serie de întrebări referitoare la evoluția sa concretă și la capacitatea de a deține o funcție completă de tip cancelarie. Trebuie clarificat modul în care SEAE se va raporta la marile cancelarii și în care România se va insera într-o structură în care interesele îi vor fi reprezentate în mod diferit.

➤ *Valorificarea și dezvoltarea platformei de acțiune politică în sfera relațiilor inter-organizaționale pe care România și-a creat-o prin promovarea la nivelul Consiliului de Securitate a rezoluției privind cooperarea ONU – organizații regionale și subregionale.*

➤ *Conturarea unei voci mai proeminente a României la nivel UE în evaluarea și reconfigurarea relațiilor UE-ONU și UE-NATO, în raport cu dinamica evoluțiilor la nivel internațional.*

➤ *Susținerea unei coordonări mai intense între UE și OSCE, respectiv CoE (prin valorificarea beneficiilor de imagine și în plan operațional obținute în urma promovării inițiativei din 2005) în special în domeniile care se detașează din perspectiva unui interes național special.*

➤ *Acordarea unei atenții speciale formatelor de cooperare regională și sub-regională cu potențial ridicat de valorificare. În perspectiva deținerii președinției unor astfel de structuri (OCEMN – 2011, SEECF - în viitor), orientarea acestor mandate spre o aprofundare a relațiilor cu organizațiile cu vocație globală și preluarea de mecanisme eficiente de la nivelul acestora.*

V. METODE, RESURSE, INSTRUMENTE

În conturarea mai clară, substanțială și avantajoasă pentru România a profilului său multilateral, inclusiv în vederea atragerii recunoașterii internaționale dorite, efortul Ministerului Afacerilor Externe trebuie canalizat în direcția **selectării instrumentelor optime de acțiune și a utilizării eficiente a resurselor de care dispune**. Pentru a fi în măsură să coordoneze eficient acțiunea multilaterală a României, MAE va trebui să sistematizeze relativ urgent activitatea inter-instituțională în domeniu la nivel central.

Este necesară asigurarea eficientă a legăturii cu instituțiile de linie din **administrația centrală** și (păstrând proporția) constituirea de legături de lucru după modelul structurilor de coordonare din alte ministere de externe. Tot la acest nivel se va coordona strategia de reprezentare a României în structurile internaționale și se vor crea modele de atragere de resurse financiare și umane prin parteneriate public-privat. Această schemă prezintă și avantajul intrării în contact cu alți parteneri decât cei din sectorul public, de tipul autorităților naționale (de exemplu în proiecte cu Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor) sau partenerilor sociali (de exemplu, prin participarea la Organizația Internațională a Muncii).

De asemenea, trebuie acordată atenție specială organizării și activității misiunilor diplomatice ale României pe lângă organizațiile internaționale sau de cooperare regională.

Unul din cele mai importante proiecte ale României pentru următorul deceniu în mediul multilateral este obținerea unui loc de membru nepermanent al Consiliului de Securitate al ONU, în perioada 2020-2021. Cele de mai sus, deși constituie deziderate de ordin general pentru MAE, își vor găsi o aplicabilitate imediată pe parcursul campaniei pentru susținerea acestei candidaturi și în pregătirea obiectivelor României în această calitate.

1. Resurse

Resurse umane În procesul de planificare a diplomației multilaterale pe termen scurt-mediu trebuie acordată atenție specială pregătirii diplomaților, ca interfață pentru promovarea obiectivelor naționale în plan multilateral. Trebuie valorificată constituirea SEAE prin susținerea consistentă a diplomaților români în Delegațiile UE pe lângă organizații internaționale. În vederea multiplicării șanselor de acumulare de expertiză în structuri multilaterale, este necesară valorificarea deopotrivă a formelor de *internship, in-service training, secondment*. În plan național este utilă organizarea de module adaptate diplomației multilaterale la Institutul Diplomatic Român, transformarea acestuia în școală veritabilă de formare a tinerilor diplomați.

În planul dialogului cu reprezentanții români din organizațiile internaționale prezintă importanță crearea unor mecanisme de transmitere a informației de la și spre experții români, în special cei din instituțiile UE (inclusiv viitorul SEAE) și NATO, în cadrul unui dialog sistematic cu aceștia pe dosarele de competență, cu acordarea unei atenții speciale vitezei și structurării modului de transmitere a informației.

Resurse materiale/financiare Din această perspectivă, este important ca autoritățile române să urmărească o alocare cât mai eficientă a resurselor de care dispun pentru acțiunile de politică externă și identificarea unor modalități de sporire continuă a acestora. Trebuie alocate bugete speciale pentru proiecte concrete care să fie prezentate în mediile multilaterale (spre exemplu, organizarea unor mese rotunde în marja AG a ONU, seminarii și dezbateri sectoriale la New York, Geneva, Viena).

Acest gen de proiecte, desfășurate în contextul unei reprezentări externe numeroase, are un potențial sporit de punctare a obiectivelor urmărite de țara noastră.

Este importantă și conceptualizarea și operaționalizarea de parteneriate public – privat între MAE și societatea civilă și mediul de afaceri, care să vină în sprijinul strategiilor de politică externă, precum și modernizarea cadrului legal pentru a oferi o bază juridică acestor parteneriate, similar cu practicile tuturor ministerelor europene.

Resurse intelectuale - Diplomația multilaterală poate fi sprijinită și pe latură academică, prin reconectarea Institutului Diplomatic Român la agenda diversă a politicii internaționale și revitalizarea capacității sale de analiză. De asemenea, reactivarea practicii publicațiilor periodice ale MAE pe teme de actualitate, inclusiv cu contribuții din partea diplomaților români (capacitatea Institutului Român de Studii Internaționale) poate constitui o valoare adăugată reală în această arie. Pe aceeași linie, vor fi relevante și eforturile de dinamizare a activităților *think-tank-urilor* românești exponențiale, precum și de colaborare cu mediile academice în inițierea unor *think-tank-uri* noi, cu capacitate de a activa vizibil pe plan european și internațional.

În atingerea obiectivelor de politică externă, trebuie valorificate cât mai intens și eficient **parteneriatele strategice** pe care România le-a încheiat în ultimii ani, respectiv cele cu SUA, Franța, Italia, Polonia, Ungaria, Marea Britanie, Coreea de Sud etc. Acestea trebuie întreținute și dinamizate continuu, în special prin adaptarea continuă la noile sfere internaționale de interes strategic.

În cadrul **UE**, România trebuie să își definească și diversifice linii proprii de acțiune externă. Pe fondul implementării Tratatului de la Lisabona și al reorganizării procesului de reprezentare externă, se impune identificarea direcțiilor în care expertiza proprie poate fi valorificată, dar și a căilor de acțiune pentru promovarea individuală a obiectivelor, fără a intra în contradicție cu prevederile Tratatului.

➤ *Valorificarea profilului diplomaților și a specialiștilor români în cadrul multilateral internațional, în funcție de expertiza pe care o dețin, și susținerea acestora în vederea aprofundării experienței individuale.*

➤ *Promovarea puternică a diplomaților români în cadrul structurii centrale a SEAE și al Delegațiilor UE pe lângă organizațiile internaționale.*

➤ *Valorificarea formelor de internship, in-service training, secondment în cadrul organizațiilor internaționale, precum și menținerea unui dialog constant cu experții care ocupă astfel de poziții.*

➤ *Organizarea de module de pregătire pe tematici circumscrise diplomației multilaterale la Institutul Diplomatic Român.*

➤ *Evaluarea organizării și activității misiunilor diplomatice pe lângă organizațiile internaționale și cele de cooperare regională și operarea modificărilor necesare pentru eficientizarea acestora.*

➤ *Utilizarea optimă a resurselor materiale și identificarea modalităților de sporire a disponibilității și eficienței acestora.*

➤ *Alocarea bugetară specială pentru proiecte cu potențial ridicat de sporire a vizibilității și atingere a unor obiective consistente la nivel multilateral.*

➤ *Susținerea strategiilor de politică externă prin parteneriat public-privat între MAE și societatea civilă, mediul de afaceri și adaptarea cadrului legal reglementator.*

➤ *Sprijinirea activității think-tank-urilor românești cu relevanță exponențială pentru diplomația multilaterală și înființării unora noi, inclusiv prin găzduirea unor dezbateri, schimburi de informație, participarea diplomaților din MAE.*

➤ *Reluarea publicațiilor periodice ale MAE și IDR incluzând teme de diplomație multilaterală și încurajarea diplomaților din MAE să participe la aceste proiecte.*

➤ *Reconectarea Institutului Diplomatic Român la dezbaterile multilaterale și consacarea practicii de a invita reprezentanți de marcă ai organizațiilor internaționale să susțină prelegeri în cadrul Institutului.*

2. Reprezentarea României în structurile internaționale

Numărul mare al organizațiilor multilaterale, specificul ierarhiei și al alegerilor pentru funcțiile de conducere sau din secretariatele acestora nu permit generalizări sau concluzii unitare în ceea ce privește reprezentarea în structuri internaționale și oportunitățile pentru România. Cu titlu general însă, se poate aprecia că, dincolo de criteriile care trebuie să prevaleze în mod normal (competențe profesionale, notorietate, alternanță geografică, factorul politic), **premisele avute în vedere în promovarea candidaturilor românești** sunt:

- capitalul (politic, de imagine, vizibilitate etc.) acumulat de România trebuie valorificat pe termen scurt prin promovarea unor candidați valoroși în organizațiile unde România este un actor consecvent și a investit resurse;

- România trebuie să își creeze oportunități (investiția în reprezentanți de calitate la nivel internațional, cu expertiză recunoscută) pentru ca, la momentul oportun, să fie în măsură a promova persoane competente pentru posturile vacante.

O **evaluare sumară a prezenței României în structuri internaționale** scoate în evidență următoarele aspecte:

a) România desfășoară mandate în numeroase organisme din structura ONU și în organizații de cooperare regională, ca urmare a alegerilor pentru care și-a promovat candidatura și pe care le-a câștigat. România a depășit cota de reprezentare în anumite organizații (ONU, CoE), dar în eșalonul superior reprezentarea rămâne „rarefiată”. În Secretariatul ONU, 40% din *senior management* urmează să fie înlocuit în viitorul apropiat. Organismele de la Geneva prezintă un avantaj prin numărul și varietatea organizațiilor și agențiilor specializate, însă selecția candidaților nu este întotdeauna transparentă.

Pe viitor, trebuie avută în vedere o mai bună utilizare a mecanismelor de care dispunem, inclusiv sprijinul unor actori influenți cu care suntem aliați sau valorificarea parteneriatelor strategice (vezi exemplul alegerii Comisarului european pentru agricultură) în negocierile purtate pentru ocuparea unor posturi importante.

b) Campaniile României în curs pentru **posturi în sistemul ONU**, la nivel guvernamental și de experți, vizează: Comitetul pentru Drepturile Omului (New York, septembrie 2010); Comisia Funcției Publice Internaționale / ICSC (New York, octombrie 2010); Comisia de Navigație Aeriană a Organizației Aviației Civile Internaționale (Montreal, septembrie-octombrie 2010); Consiliul Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor / UIT (Mexic, octombrie 2010); Comitetul pentru Reglementări Radio UIT (Mexic, octombrie 2010); Consiliul Drepturilor Omului (New York, mai 2011); vice-președinția Adunării Generale ONU (New York, 2013); Consiliul de Securitate ONU (New York, 2019); Președinția Adunării Generale ONU (New York, 2037).

În ceea ce privește misiunile civile ale **UE**, prioritatea o reprezintă identificarea și promovarea candidaturilor românești pentru ocuparea unor funcții de conducere (șef sau adjunct). O altă prioritate este identificarea și promovarea de noi candidați români pentru posturi de nivel înalt în cadrul Secretariatului Internațional al **NATO**.

La **nivel regional** sunt vizate, pe termen scurt, pozițiile de: secretar general adjunct al Consiliului de Cooperare Regională - RCC, candidatul pentru aceasta funcție fiind desemnat de secretarul general (SG) al RCC, în consultare cu *RCC Board* (SG al RCC a fost reconfirmat la Summit-ul SEECF de la Istanbul, iunie 2010).

c) Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona aduce o serie de modificări importante în modul de organizare și exercitare a acțiunii și reprezentării externe a UE. Acestea includ preluarea, de către Delegațiile Comisiei Europene, devenite Delegații ale UE de la 1 decembrie 2009, a funcțiilor de coordonare și reprezentare a intereselor UE în statele terțe. Asigurarea unei reprezentări adecvate a României, din punct de vedere calitativ și cantitativ, în structurile **Serviciului European de Acțiune Externă**, constituie un obiectiv central al MAE. Ca ținte specifice, România și-a propus participarea cu 15-20 diplomați la momentul funcționării SEAE la capacitate maximă, precum și cu un număr cât mai mare de diplomați în cadrul Delegațiilor UE. Se va urmări, de asemenea, obținerea unor posturi de conducere în centrala SEAE de la Bruxelles (director, șef de unitate) și în Delegațiile UE (șefi de Delegații și adjuncți). Va fi necesară amendarea cadrului juridic reglementând organizarea și funcționarea MAE, în sensul suplimentării posturilor în schema ministerului corespunzător numărului de diplomați detașați în SEAE, pentru a asigura buna desfășurare a activității ministerului.

Linii de acțiune Este necesară o **strategie de promovare a candidaturilor românești** și un plan de acțiune aferent pentru a crește vizibilitatea țării la nivelul organizațiilor internaționale. Efortul strategic este cu atât mai necesar cu cât, în ciuda beneficiilor pe care le poate aduce prezența unor oficiali români de rang înalt în cadrul organizațiilor multilaterale, reprezentarea României în aceste instituții a demonstrat, cel puțin până acum, o atenție tangențială *vis-a-vis* de această temă.

O angajare serioasă a MAE în această strategie presupune, ca prim pas, o transformare în structura internă a instituției: reconfigurarea direcției de afaceri multilaterale în MAE, prin înzestrarea ei cu o unitate de lucru specifică dedicată reprezentării României în structurile internaționale. Această structură va fi mandată să creeze și să gestioneze o bază de date de resurse umane calificate (*roster* național de experți), prin: identificarea candidaților (inclusiv cu sprijinul societății civile și al mediului privat), alocarea resurselor pentru campanii de promovare, propunerea de posturi de ambasadori cu funcții speciale (*ambassadors at large*). O atenție particulară se va acorda identificării unor personalități în domeniile sectoriale de excelență ale României și sprijinirii lor în crearea unui profil internațional (conectarea la rețelele internaționale de profil, prin susținerea lor pentru participare la conferințe internaționale, paneluri de experți, publicații). Prezintă interes promovarea candidaturilor în formate de cooperare regională sau departamente ale organizațiilor internaționale în regiuni de interes special și în privința cărora România deține o experiență bogată (Europa de Est, Balcanii de Vest, Marea Neagră).

Concomitent, trebuie acordată atenție elaborării unei strategii de *lobby* pe plan extern, pentru o promovare mult mai intensă a candidaților români. Într-o primă etapă, se recomandă selectarea organizațiilor în care pot fi exploatate avantajele profilului deja creat (profil de donator, democrație/drepturile omului, refugiați). De asemenea, este necesară: semnalarea din timp a posturilor de conducere vacantabile în organizații (cu aproximativ doi ani înainte); dinamizarea relației între funcționarii internaționali români și MAE, prin comunicarea constantă și, posibil, prin organizarea unor întâlniri informale anuale; intermedierea contactelor conducerii MAE cu funcționarii internaționali români, cu prilejul vizitelor în mediu multilateral; consolidarea parteneriatul public-privat, pentru atragerea de resurse umane și financiare și valorificarea resurselor din mediul academic și societatea civilă.

➤ *Elaborarea unei strategii de promovare a candidaturilor românești la nivelul organizațiilor internaționale și a unui plan de acțiune aferent.*

➤ *Reconfigurarea direcției de afaceri multilaterale în MAE, prin crearea unei unități de lucru care să se ocupe de reprezentarea României în structurile internaționale.*

- Crearea și gestionarea unei baze de date de resurse umane calificate și specializate pe teme de diplomatie multilaterală.
- Identificarea unor personalități în domeniile sectoriale de excelență ale României și sprijinirea lor în crearea unui profil internațional.
- Crearea unor strategii de lobby pe plan extern pentru o promovare mult mai intensă a candidaților români, prin valorificarea profilului național deja conturat în organizații internaționale și, ulterior, prin multiplicarea acestui profil.
- Semnalarea din timp a posturilor de conducere vacantabile în organizații.

3. Găzduirea de centre ale unor organisme internaționale

Obiectivul găzduirii unor sedii pentru organisme specializate ale organizațiilor sau forurilor internaționale este unul de importanță specială pentru România, din perspectiva resurselor materiale atrase, a sporirii efectului de imagine și precum și a accentuării profilului strategic pe care îl acestea le antrenează.

România găzduiește deja **Centrul de tranzit de urgență pentru refugiați - Timișoara** (2008), **Centrul de pregătire a personalului de protecție pentru misiuni de pace - București** (2010) și **Centrul NATO HUMINT - Oradea** (2010).

Înființarea la București a **Centrului privind reconstrucția post-conflict** impune cultivarea interesului și atragerea sprijinului unor instituții ale UE și al statelor membre interesate pentru accentuarea valențelor europene ale proiectului. Proiectul prezintă avantaje legate de: crearea unei memorii instituționale a participării europene la misiuni ale Politicii Comune de Securitate și Apărare (lecții învățate, riscuri, bune practici, reguli de angajare); definirea unei programe de studiu/pregătire, cu posibilitatea ajungerii la un document-cadru doctrinar; pregătirea personalului din state membre și parteneri (Balcani, vecinătatea estică). În cadrul acestor acțiuni, România poate juca un rol central.

Pe lângă aceste obiective, România ar trebui să-și sporească profilul internațional și prin **găzduirea unor evenimente internaționale de nivel înalt** (de exemplu, țara noastră are în intenție să se ofere să găzduiască Conferința statelor părți la Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice - COP 19, în 2013) sau să organizeze anual conferințe și evenimente tematice pe subiecte de actualitate.

➤ Dezvoltarea activităților Centrului de tranzit de urgență pentru refugiați Timișoara, Centrului de pregătire a personalului de protecție pentru misiuni de pace București și Centrului NATO HUMINT de la Oradea și promovarea lor în plan internațional.

➤ Găzduirea unor evenimente de anvergură internațională (promovarea candidaturii pentru COP 19).

➤ Identificarea altor oportunități de găzduire a unor structuri, organisme internaționale; elaborarea unor strategii coerente și temeinice de lobby internațional pentru promovarea acestor obiective și alocarea resurselor materiale necesare.

➤ Organizarea, la nivelul acestor centre, de evenimente și conferințe pe subiecte de actualitate și relevanță; urmărirea cu perseverență a unor teme sectoriale stabilite.

4. Dreptul internațional

Consolidarea ordinii juridice internaționale este o prioritate a politicii noastre externe. România și-a construit un profil internațional de stat care respectă și promovează respectarea dreptului în relațiile internaționale și care își susține interesele bazându-le pe deplinul respect al dreptului internațional.

Pentru România, perioada recentă a fost una a **consacrării dreptului internațional ca instrument de promovare a intereselor de politică externă**.

Succese importante ale diplomației românești au fost realizate prin utilizarea instrumentelor specifice dreptului internațional, împreună cu folosirea dialogului și negocierilor, în principal în context multilateral.

Exemple în acest sens sunt rezolvarea chestiunii legii maghiarilor din statele vecine Ungariei adoptată de legislativul de la Budapesta în 2001, prin sesizarea Comisiei de la Veneția pentru Democrație prin Drept și folosirea recomandărilor acestui for cvasi-juridic în plan multilateral pentru determinarea Ungariei să accepte o soluție în plan bilateral sau utilizarea în mod similar a organelor cvasi-jurisdicționale instituite de diverse convenții internaționale (Espoo, Ramsar, Berna) pentru inducerea unui comportament adecvat al Ucrainei în ceea ce privește proiectul Bîstroe.

De asemenea, ultimii cinci ani au marcat folosirea pentru prima dată, – cu succes – de către România a Curții Internaționale de Justiție (CIJ) ca mecanism de soluționare a diferendelor, printr-o procedură contencioasă împotriva Ucrainei privind delimitarea platoului continental. România a participat și la procedura pentru un aviz consultativ al CIJ privind declarația de independență a autorităților de la Priștina. Recurgerea de către România la acest mecanism reprezintă atât o expresie a încrederii în justiția internațională și dreptul internațional, în contextul diplomației multilaterale, cât și, în principal, o modalitate adecvată de promovare a intereselor și pozițiilor naționale de principiu pe arena internațională. Succesele confirmate ale acestei abordări vor trebui să susțină consecvența demersurilor noastre pe viitor.

➤ *Recurgerea la organismele de jurisdicție internațională pentru soluționarea unor diferende și pentru promovarea intereselor naționale, în condițiile imposibilității de a finaliza în mod favorabil unele negocieri bilaterale sau multilaterale.*

5. Asistența pentru dezvoltare

Promovarea multilateralismului eficient, la nivel global și regional, este un obiectiv strâns corelat cu cel al consolidării profilului României ca stat donator de asistență oficială pentru dezvoltare (ODA). Este important să amplificăm capacitatea și expertiza de donator emergent prin alocarea fondurilor ODA în rezonanță cu angajamentele luate la nivel internațional și **în acord cu prioritățile noastre strategice, tematice și geografice**, din această perspectivă prezentând interes zone precum vecinătatea estică, Balcanii de Vest, regiunea Mării Negre și Caucaz.

Profilul de **donator emergent** într-un sector specific (de exemplu, cel umanitar, combaterea crimei organizate transnaționale) ar trebui susținut, dezvoltat și consolidat prin contribuție constantă la proiecte concrete, selectate atât în conformitate cu interesul tematic și regional, dar și prin implicarea experților români în implementarea lor. Este evident că, pentru conturarea unui profil sectorial – cum este cel de donator umanitar –, este nevoie de un efort susținut de prezentare, relaționare și promovare a conduitei umanitare a României, atât în relația cu partenerii internaționali, cât și cu publicul intern, din această perspectivă fiind oportună și evidențierea rolului organizațiilor internaționale sectoriale în susținerea unor proiecte concrete.

Pe lângă participări la evenimente internaționale de interes și organizarea de seminarii tematice, MAE ar putea capitaliza experiența și reputația acumulată, prin consacrarea la nivel regional a Școlii Române de Dezvoltare (ajunsă la a treia ediție). Acest eveniment anual ar avea avantajul de a reuni actorii naționali implicați în politica de asistență pentru dezvoltare/umanitară din regiune, reprezentanți ai agențiilor ONU și organizațiilor regionale de profil, pentru a intensifica dialogul pe marginea oportunităților de asistență în proximitatea geografică a României (R. Moldova, Balcani, regiunea Mării Negre). Pe de altă parte, Școala Română de Dezvoltare ar oferi oportunitatea de a identifica parteneri de cooperare în rândul societății civile pentru programe finanțate prin ODA la nivel regional. Întrucât asistența oferită se

derulează aproape exclusiv prin intermediul unor instituții internaționale de profil, România trebuie să își dezvolte, precum alți donatori consacrați, propriul segment ONG capabil a desfășura activități la nivel internațional și a beneficia, în consecință, de finanțare prin ODA.

În ceea ce privește afirmarea profilului de donator al României în fața publicului intern, această temă trebuie tratată cu prioritate, având în vedere că susținerea cetățenilor români este necesară pentru dezvoltarea politicii naționale de cooperare pentru dezvoltare. Un studiu recent comandat de MAE și realizat de PNUD (2008) arată că nivelul de cunoaștere și informare a cetățenilor români cu privire la politica României în domeniu este foarte scăzut, iar cetățenii consideră (în proporție de 30%) că este datoria MAE de a informa. MAE ar putea astfel organiza, anual, un eveniment public de prezentare a asistenței oferite de România la nivel internațional, cu beneficiul apropierei instituției și obiectivelor sale de publicul intern. Un punct de plecare poate fi și recentul parteneriat al MAE cu PNUD și TVR pentru promovarea în rândul opiniei publice a statutului de donator de asistență oficială pentru dezvoltare al României.

Pe termen mediu, este de așteptat luarea în considerare a diminuării prezenței militare românești în diversele teatre de operații (Balcani, mai târziu Afganistan). Una din problemele cu care ne-am confruntat în două decenii de participare la astfel de operații este lipsa unei continuități cu activități de dezvoltare pe termen lung a zonelor respective de conflict - din cauza nu doar a resurselor financiare limitate, ci și a unei pregătiri conceptuale precare a triumphiului gestionarea crizei – reconstrucție și stabilizare post-conflict – dezvoltare pe termen lung. Ar trebui avută în vedere probabilitatea disponibilizării în consecință a unor fonduri bugetare în următorii ani, care să crească alocările ODA, concomitent cu o planificare adecvată a activităților susținute în diversele teatre post-retragere militară, inclusiv pentru generarea de oportunități pentru sectorul de afaceri românesc.

De la demararea programului național ODA (2007), contribuțiile voluntare ale României la diverse organizații internaționale s-au acordat de manieră relativ conjuncturală (de exemplu, președinția CDO), fără a fi valorificate ca pârgii de susținere coerentă a unor obiective naționale prioritare și de continuitate a acțiunii multilaterale.

Având în vedere resursele încă limitate alocate ODA, pentru a încuraja formarea unui profil extern recunoscut al României în domeniu sunt necesare: un cadru legislativ funcțional, care să permită decizia și realizarea de proiecte pe durate și în formule flexibile (proiecte mici, decise și implementate prompt); proiecte multianuale; implementatori din rândul partenerilor non-guvernamentali; un corp de experți în redactarea, promovarea și implementarea proiectelor, constituit gradual în MAE, cu ținta finală de a crea o agenție specializată, urmând modele de succes ale statelor scandinave, Canadei, SUA etc.

- *Crearea unui profil de donator emergent în domenii specifice.*
- *Alocarea financiară de asistență pentru dezvoltarea de proiecte în convergență cu prioritățile noastre tematice și geografice.*
- *Promovarea conduitei României în abordarea asistenței umanitare, în relația cu partenerii internaționali, dar și cu publicul intern.*
- *Intensificarea activității la organizațiile internaționale cu relevanță specială pentru anumite teme pentru care România alocă ODA.*
- *Consacrarea la nivel regional a Școlii Române de Dezvoltare.*
- *Identificarea în rândul societății civile române a unor parteneri în vederea punerii în aplicare a programelor finanțate prin ODA și derulate la nivel regional.*
- *Dezvoltarea segmentului român de ONGi care să desfășoare activități la nivel internațional și să beneficieze de finanțare prin intermediul ODA.*

- *Prezentarea în plan public intern a politicii române de asistență pentru dezvoltare și a proiectelor care au beneficiat de asistență.*
- *Creșterea alocărilor pentru fonduri ODA pentru obiective care vizează teatrele de operații internaționale în care se vor opera diminuări ale prezenței militare române.*

6. Comunicare, diplomație publică, diplomație culturală

Eforturile diplomatice în plan multilateral pot fi sprijinite prin implicarea Institutului Cultural Român în promovarea obiectivelor de politică externă asociate, precum și prin intensificarea activităților de diplomație publică și culturală, în virtutea unei planificări minuțioase și coordonate.

Efortul diplomatic al MAE este adesea reflectat insuficient și eronat în mass-media, fapt pentru care percepția publică nu este neapărat favorabilă. MAE trebuie să facă demersuri speciale pentru a pregăti reprezentanții presei acreditați pe lângă instituție cu informație de suport în vederea unei mai bune înțelegeri a substanței și relevanței actului diplomatic (de exemplu, prin reluarea practicii informărilor de *background*).

Pe latura **diplomației publice**, sunt necesare, printre altele: valorificarea centrelor diplomatice multilaterale pentru promovarea unor acțiuni de diplomație publică de impact (efect „multiplicator”); atragerea de resurse extra-bugetare (parteneri privați, fundații); explorarea posibilității încheierii unor parteneriate, în special cu mediul privat, parteneri sociali, camerele de comerț, pe teme și în proiecte cu valențe multilaterale; stabilirea unor sarcini manageriale specifice pentru șefii de misiune (inclusiv în domeniul gestionării resurselor, *fundraising* și comunicare, promovarea de candidați români, protocol, reprezentare) și strânsa cooperare între oficiile prezente în aceeași țară (misiune, ambasadă, consulat).

Relația **MAE – Institutul Cultural Român** progresează, dar este nevoie de un dialog susținut, adaptat, pentru ca ICR să se asocieze mai eficient promovării obiectivelor politicii externe, iar diplomația să poată promova mai bine succesele ICR. Este de explorat, cu maximă creativitate, racordarea programelor și proiectelor ICR la temele globale actuale și nișele multilaterale ale României. Avem o aglomerare de reprezentări în spațiul occidental, dar suntem foarte puțin prezenți în restul lumii. Putem recurge mai des la emularea unor exemple preluate din activitățile în domeniu ale altor state (SUA - *Art for Embassies* - donații de lucrări moderne). Mai cu seamă în lumea globalizată de azi, expresia liberă, democratică, nu poate fi îngrădită, iar arta promovată prin ICR trebuie să denote și această realitate, pe care politic o susținem ca parte a profilului nostru în plan multilateral. La rândul lui, MAE are încă de renunțat la șabloane culturale, inclusiv „externalizându-se” prin surse precum fundații, muzee.

- *Multiplicarea și planificarea mai consecventă a activităților de diplomație publică și culturală individuale ale MAE*
- *Creșterea cooperării MAE-ICR și racordarea programelor și proiectelor ICR la temele globale actuale și nișele de prezență în plan multilateral ale României.*
- *Explorarea posibilității deschiderii unor noi centre culturale române în afara zonei occidentale – Asia, America de Sud, precum și finalizarea negocierilor în curs pentru deschiderea ICR la Madrid, Beijing, precum și a celui de la Chișinău.*
- *Valorificarea unei game mai largi de structuri de promovare a culturii naționale în plan internațional (multilateral) – fundații, muzee.*
- *Organizarea unor campanii de diplomație publică pentru a promova teme prioritare ale diplomației multilaterale române în diverse țări și organizații internaționale*
- *Promovarea, prin intermediul oficiilor diplomatice multilaterale, a activităților de diplomație multilaterală ale României, în cadrul unor publicații internaționale.*
- *Explorarea posibilității încheierii unor parteneriate, în special cu mediul privat, parteneri sociali, camerele de comerț, pe teme și în proiecte cu valențe multilaterale.*

VI. Concluzii

Aspectele prezentate în acest document indică un **grad ridicat de activism al României în mediul multilateral în ultimii ani**, profil în bună măsură bazat pe continuitate și pe tradiția diplomației române de-a lungul timpului. Găsim, așadar, elemente pentru un profil internațional al României care să poată fi cristalizat și gândit mai sistematic pe toate palierele.

O modificare de fond propice diplomației multilaterale române o reprezintă întregirea activităților desfășurate în domeniul securității internaționale cu cele din domeniul bunei guvernări și ale dezvoltării pe termen lung, ceea ce ar oferi României ocazia să își echilibreze profilul pe toate componentele lanțului securitate-guvernare-dezvoltare.

Data fiind dimensiunea sa și potențialul economic și politic pe plan internațional, România ar trebui să își articuleze o **diplomație multilaterală axată pe două componente** în următorii ani:

i) **identificarea unor teme de politică externă în care deține o anumită expertiză**, care poate fi relevantă pe plan internațional sau regional, în vederea promovării lor în nume național. România trebuie să își fixeze ca nivel de ambiție crearea unui profil de *leading state* pe câteva nișe de politică externă. Temele și pozițiile promovate în cadrul organizațiilor internaționale trebuie să fie coerente, să urmărească aceeași linie de argumentare și obiective cuantificabile, în vederea atingerii rezultatelor scontate. Este necesară asigurarea unei continuități reale a acțiunilor din planul diplomației multilaterale, în vederea valorificării la maxim a eforturilor și resurselor investite.

Pentru sporirea profilului României la nivel internațional, trebuie acordată o atenție specială stabilirii de priorități la nivel sectorial și, în funcție de acestea, construirii unor **domenii sectoriale de excelență** (crearea unui „profil sectorial” al României). Ar urma identificarea organizațiilor internaționale reprezentative pentru domeniile alese și intensificarea planificată a activității pe lângă acestea. Ele trebuie să constituie cadrul de promovare intensă a candidaturilor românești și destinații preferențiale pentru alocarea de contribuții voluntare.

ii) **valorificarea apartenenței la UE**, prin intermediul căreia România poate promova la nivelul marilor decidenți globali anumite teme de interes național. Încercarea de a-și contura un profil internațional prin intermediul Uniunii presupune o **schimbare majoră de paradigmă** în politica externă românească, care trebuie să devină tot mai mult „post-modernistă” pentru a asigura un nivel adecvat de convergență cu direcția politică dominantă din cadrul UE. În consecință, diplomația română va trebui să își dubleze misiunea primară de promovare externă a interesului național (și comunitar, după aderarea la UE), cu promovarea tot mai susținută a valorilor împărtășite în cadrul entităților la care a aderat – UE și NATO.

Politica externă română și organizarea instituțională a MAE trebuie să încurajeze, gradual, **abordările tematice în paralel cu abordarea geografică** tradițională. De asemenea, în cadrul multilateral internațional putem propune, prin intermediul UE, dezbaterile unor concepte multilaterale și examinarea modului în care sunt fundamentate sau/și aplicate de fiecare organizație internațională (de exemplu, conceptul de securitate umană).

În atingerea obiectivelor de politică externă trebuie **valorificate** cât mai intens și eficient **parteneriatele strategice** pe care România le-a încheiat în ultimii ani. În același timp, este importantă conceptualizarea și operaționalizarea unui parteneriat public – privat între MAE și societatea civilă, mediul de afaceri și intensificarea

colaborării cu mediile academice în vederea inițierii unor *think-tank*-uri cu capacitatea de activare pe plan european și internațional.

Resursele financiare alocate activităților de diplomație multilaterală trebuie administrate eficient, prin crearea unor bugete speciale pentru proiecte multilaterale concrete și alocarea unei finanțări adecvate fondului de asistență pentru dezvoltare, în rezonanță cu angajamentele luate la nivel internațional și în acord cu prioritățile noastre strategice, tematice și geografice,

Eforturile pe linie conceptuală și tematică trebuie dublate de o organizare corespunzătoare la nivelul Ministerului Afacerilor Externe și al misiunilor diplomatice semnificative pentru diplomația multilaterală, de o reprezentare substanțială, vizibilă și de calitate la nivelul organizațiilor internaționale, de o comunicare transparentă și de o alocare eficientă și consistentă a resurselor, în vederea atingerii obiectivelor urmărite prin derularea acțiunilor de diplomație multilaterală de către România.

ANEXĂ

EVOLUȚII ÎN ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE¹

Toate organizațiile internaționale trec printr-un proces de redefinire conceptuală pentru a se adapta noilor provocări mondiale, deseori observându-se o tendință de expansiune și sofisticare a mandatelor originare. Există încă multe suprapuneri la nivelul instrumentelor utilizate sau propuse de diversele organizații și structuri internaționale. Aceste procese de reconfigurare a misiunilor organizațiilor în peisajul internațional prezintă oportunități pentru diverși actori internaționali de a corela orientarea organizațiilor internaționale cu urmărirea propriilor interese naționale.

Organizații cu vocație universală

Organizația Națiunilor Unite (ONU)

ONU este **principala organizație internațională conectată la procesele globalizării**, prin mandatul universal, diversitatea instituțiilor componente (agenții specializate, programe și fonduri) și reprezentativitatea sa; în pofida fluctuațiilor în percepția asupra funcțiilor sale esențiale, rămâne tribuna universală de la care se poate transmite orice mesaj politic. Această organizație gestionează o agendă foarte largă (peste 170 teme globale) și legitimează inițiative transversale, multidisciplinare și trans-continentale de mare diversitate, indiferent de sursă, constituind și un cadru de consacrare al acestora și al promotorilor. Organizația prezintă avantaje pentru multiplicarea efectului de imagine, oferă o bază de sprijin mai largă și o „piață a tranzacțiilor multiple”. ONU reprezintă totodată un instrument important pentru crearea sau identificarea partizanatelor în jurul unor teme (inclusiv pentru UE) și rămâne un sistem de referință pentru stabilirea reperelor de conduită internațională. Totodată, ONU este o organizație incontestabilă în elaborarea de norme de drept internațional și monitorizarea punerii în practică a acestora.

În ultima perioadă multilateralismul onusian este afectat de tendințe de afirmare din partea unor grupări ale țărilor în curs de dezvoltare, articulate fie în jurul unor solidarități ideologice, fie conjunctural, în vederea diminuării influenței grupului occidental. Schimbarea balanței de putere în ONU este însoțită de încercări de deturnare a agendei globale către teme de interes particular/național (migrație, libertate de expresie/defăimarea religiilor etc.).

Reforma ONU, aflată în curs, se axează pe mai multe planuri, respectiv al managementului activităților operaționale pentru dezvoltare, prin coagularea unității efortului la nivelul tuturor agențiilor ONU și al adaptării continue a conceptelor și modalităților de lucru ale organizației la consecințele globalizării. În plan strict politic, continuă eforturile menite să reazeze echilibrul de putere, prin reforma Consiliului de Securitate, care presupune, pe de o parte, creșterea legitimității și reprezentativității, și pe de altă parte, menținerea eficienței și atragerea unor noi resurse din partea statelor care în prezent nu sunt membre permanente ale Consiliului de Securitate. În realizarea obiectivelor de dezvoltare, dificultăților obișnuite li se adaugă impactul crizei economice și financiare. Reforma Consiliului de Securitate stagnează, fiind blocată de polarizarea între două grupuri de influență (state care doresc extinderea nucleului de membri permanenți și altele care promovează formule care exclud aplicarea privilegiilor actuale ale membrilor permanenți unor noi state). Progrese substanțiale s-

¹ Este vorba despre acele organizații din care România face parte sau aspiră să devină membru.

au înregistrat în privința utilizării de către ONU a resurselor politice și de legitimitate ale organizațiilor regionale.

Efortul multiplu de reformă al ONU este afectat atât de limitele inerente ale resurselor financiare puse la dispoziția organizației, cât și de diferența de abordare individuală din partea statelor, noile provocări și dinamismul actual al globalizării.

Reforma ONU face parte din efortul de imagine a unei guvernări globale apte să răspundă actualelor provocări prin promovarea principiilor democratice, ca instrument al realizării tuturor aspirațiilor umane, mai ales a celor de dezvoltare, și care să fie capabil să respingă amenințările la adresa păcii, securității și stabilității internaționale. Reforma este necesară și pentru restabilirea credibilității și eficienței organizației, parte a adaptării multilateralismului clasic la provocările și oportunitățile actuale ale relațiilor internaționale.

Merită menționat, în context, că ONU inspiră organizații inter-guvernamentale sectoriale, fără profil global, dar cu tematică universală (Organizația Internațională pentru Migrație, Organizația Mondială a Comerțului). Deși nu fac parte din sistemul ONU, aceste organizații urmăresc îndeaproape tendințele onusiene, sunt influențate de aceleași ideologii și interese de grup și multiplică la nivel internațional decalaje ideologice și de dezvoltare. Întrucât sunt reprezentative pe ariile de competență (deși fără vocație de universalitate), aceste organizații pot fi valorificate în aceeași măsură ca agențiile specializate ONU, pentru promovarea intereselor naționale.

Multilateralism și guvernare economică mondială

Criza : oglindă a slăbiciunilor sistemului economic multilateral și impuls pentru reformare

Magnitudinea efectelor crizei financiare declanșate în SUA, în toamna anului 2008, transformată ulterior într-o criză economică extinsă la nivel mondial, a generat necesitatea accentuării cooperării la nivel internațional, pe fondul puternicei interdependențe între economiile naționale, în vederea reformării sistemului financiar global, dar și a guvernării economice globale.

Având în vedere că, potrivit estimărilor și primelor statistici, faza acută a crizei pare să fi fost depășită, se impun eforturi de reechilibrare durabilă a creșterii la nivel mondial prin adoptarea unor politici economice responsabile, dublate de eforturi de reformare a arhitecturii financiare globale. Astfel, statele sunt nevoite să identifice soluții de o manieră concertată întrucât persistă riscul revenirii la cooperare și coordonare multilaterale reduse, de natură a urmări preponderent interesele naționale în promovarea strategiilor de ieșire din criză și relansarea economică, ulterioară. Premisa unei reforme reale la nivel internațional vizează întărirea cooperării între UE, SUA și restul actorilor globali, pentru evitarea viitoarelor crize.

Instituțiile financiare internaționale: FMI și Banca Mondială

Primul răspuns sistemic față de provocările crizei a venit din partea instituțiilor financiare internaționale - Fondul Monetar Internațional (FMI) în primul rând, dar și Banca Mondială (BM), care au majorat semnificativ nivelul asistenței financiare oferite pentru sprijinirea statelor aflate în dificultate. Acest lucru a amplificat "*momentum-ul*" care anima eforturile de reformare a instituțiilor financiare internaționale, în sensul sporirii legitimității și reprezentativității, concomitent cu sporirea responsabilităților asumate de statele emergente.

Astfel, cu prilejul Summitului G-20 (Pittsburgh, septembrie 2009), FMI a fost desemnat să îndeplinească un rol esențial în promovarea stabilității financiare globale

și a reechilibrării creșterii, rezultând angajamentul de a transfera cel puțin 5% din acțiuni de la țările supra-reprezentate către cele sub-reprezentate (în special puteri emergente). Reforma Băncii Mondiale ar urma să reflecte schimbările de pondere a țărilor și misiunea de dezvoltare a băncii, presupunând o creștere cu cel puțin 3% a dreptului de vot alocat țărilor în curs de dezvoltare și economiilor în tranziție, în prezent slab reprezentate.

Guvernarea economică mondială – între căutări, așteptări, confirmări...

Cel de-al doilea răspuns sistemic la provocările crizei privește transformarea G-20 (care cuprinde marile economii ale lumii, atât cele dezvoltate, cât și cele emergente) în forumul instituțional prioritar pentru cooperarea economică internațională (decizie luată la Pittsburgh, în 2009), prin înlocuirea grupurilor G-7 sau G-8. Ascensiunea G-20 reprezintă un aspect relevant în ceea ce privește forma și stilul guvernării globale, marcând, într-o manieră de destul de clară, începutul unei schimbări de atitudine. G-20 ar putea fi văzut drept un consiliu de guvernare mondială care să ofere statelor emergente o voce permanentă, acestea urmând a fi implicate mai puternic în rezolvarea problemelor multilaterale. Interesele României în cadrul acestui for sunt reprezentate prin intermediul Uniunii Europene.

O nouă ordine economică mondială, bazată pe o societate globală caracterizată de interdependență, interes comun, reciprocitate, respect, ar urma să fie construită pe un multilateralism de tip nou, cu atributele: rețele globale, coaliții multiple, negocieri pentru obținerea unui compromis, *soft power* și coexistența unor modele diverse de economie de piață și sisteme politice.

Pe de altă parte, având în vedere că vârful crizei economice a trecut, se manifestă o tendință de diminuare a disponibilității de adoptare a unor măsuri dure (inclusiv în domeniul reglementării sectorului financiar global), pe fondul numeroaselor critici din partea celor care acuză acest format de lipsă de legitimitate democratică.

Sistemul comercial multilateral – a probat soliditatea

Sistemul comercial multilateral, reprezentat de Organizația Mondială a Comerțului (OMC), s-a dovedit mai bine înzestrat și adaptat, urmare a îmbunătățirilor introduse în 1995, în urma Rundei Uruguay de negocieri comerciale multilaterale. Deși cauzele crizei nu au vizat zona comercială, schimburile comerciale internaționale au înregistrat totuși o diminuare de peste 12% în 2009, în special ca urmare a scăderii cererii și dereglării ciclurilor productive și de aprovizionare.

Este însă remarcabil **că sistemul de reguli multilaterale de comerț a avut un rol substanțial în evitarea protecționismului la nivel internațional** și menținerea distanței față de tentațiile și greșelile din timpul marii crize a anilor 1930 de a folosi protecționismul și izolaționismul economic ca reacții la criză. De altfel, OMC a fost prima organizație din domeniul economic care a instituit un mecanism instituțional de reacție la criza economică (monitorizarea măsurilor economico-comerciale adoptate ca răspuns la criză) care a descurajat tentațiile protecționiste. Pe de altă parte, a contribuit la asigurarea transparenței programelor de stimulente financiar-bancare pentru sprijinirea sectoarelor în dificultate și a consumului.

În schimb, în planul negocierilor comerciale multilaterale, desfășurate în prezent sub egida OMC (Runda Doha) se înregistrează o evoluție mai lentă, în pofida declarațiilor în favoarea finalizării negocierilor, prezentate la cea de a șaptea Conferință Ministerială a organizației din decembrie 2009. Cauza principală a acestei situații o reprezintă nivelul diferit de prioritate pe care finalizarea Rundei Doha îl are pentru unii actori principali (de exemplu, SUA, India – din motive diferite).

În plus, criza economică și financiară internațională a generat decizii vizând creșterea nivelului de protecție a economiilor naționale și de sprijinire accentuată a exporturilor, disponibilitatea pentru continuarea procesului de liberalizare comercială fiind diminuată, deși majoritatea constituenței OMC consideră că una dintre modalitățile de ieșire din criză o constituie menținerea și continuarea procesului de liberalizare a comerțului internațional cu bunuri și servicii.

Un element de noutate, în acest context, este percepția, din ce în ce mai clar acceptată de către toate statele membre OMC, că **regionalismul comercial** (negocierea unui număr important de acorduri comerciale de comerț liber, la nivel bilateral și regional) nu este un fenomen care subminează sistemul multilateral de comerț și negocierile comerciale multilaterale, ci un factor facilitator pentru acestea.

Liniile majore care vor marca activitatea OMC în perioada viitorului deceniu sunt: prezervarea actualului sistem de reguli multilaterale și gestionarea funcționării eficiente a acestuia; consolidarea transparenței politicilor economice și comerciale; folosirea mecanismului de reglementare a diferendelor pentru corectarea încălcării regulilor fundamentale ale sistemului și asigurarea respectării drepturilor și obligațiilor asumate de membri; avansarea spre asigurarea universalității organizației prin negocierile de aderare angajate pentru 30 de state și apropierea acestora de capacitatea de a respecta și aplica regulile sistemului comercial multilateral. Nu în ultimul rând, finalizarea cu succes și cu rezultate ambițioase ale Runderi Doha de negocieri comerciale multilaterale, acceptabile tuturor participanților, rămâne unul dintre obiectivele prioritare pentru perioada imediat următoare.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)

O altă instanță de dezbatere a problemelor economice globale o reprezintă Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) care are rolul de a recomanda statelor membre (cele mai dezvoltate țări cu economii de piață) căile optime de formulare a politicilor economice, inclusiv în contextul actualei crize economice mondiale.

Deși nu poate emite decizii cu valoare juridică, în sensul clasic, și nu oferă asistență financiară, deci nu poate exercita vreo formă de presiune directă asupra statelor membre sau nemembre, organizația influențează politicile naționale ale statelor membre prin utilizarea unor „*soft laws*” de tip „recomandări”, „declarații”, „acorduri”, „aranjamente”, „ghiduri” sau „manuale”, elaborate prin activitatea comună a directoratelor, comitetelor și grupelor de lucru și aprobate în Consiliul organizației. Dezvoltarea „*soft laws instruments*” este o realitate impusă de nevoia de adaptare la condițiile concrete în care se desfășoară sistemul juridic internațional.²

Repoziționarea OCDE în context global, excelența demonstrată în modul de utilizare a *soft-laws*, preocuparea pentru principalele provocări globale ale economiei mondiale, formularea, într-un mod foarte vocal, a unuia dintre cele mai argumentate puncte de vedere în privința crizei financiare și economice actuale, asistarea principalelor forum-uri politice internaționale (G-8, G-20) în elaborarea pachetelor de măsuri de reducere a efectelor crizei sau de preîntâmpinare a unor noi colapsuri economice, determină consolidarea locului și rolului organizației și creșterea importanței sale pe plan internațional.

² În prezent, din ce în ce mai multe state sunt rezervate față de semnarea unor angajamente ferme, cu caracter juridic, care se pot reflecta, pe plan intern, în nemulțumiri și mișcări sociale, prin supra-angajarea guvernelor în îndeplinirea scopurilor internaționale, față de cele naționale.

Organizații internaționale de securitate

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

OSCE își are originile la începutul anilor 1970, când a fost inițiată Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), for multilateral de dialog și negociere între Est și Vest, urmată de adoptarea Actului Final de la Helsinki (1975) - moment de referință în relaționarea transideologică în perioada Războiului Rece, care a stabilit un set de principii fundamentale (Decalog) care să guverneze relațiile unui stat-parte cu celelalte state, precum și cu proprii cetățeni și a consacrat angajamente-cheie în chestiuni cruciale politico-militare și din sfera drepturilor omului.

Funcționând inițial ca o succesiune de reuniuni și conferințe, procesul a fost instituționalizat în urma Summit-ului de la Paris din noiembrie 1990 (adoptarea Cartei de la Paris pentru o Nouă Europă consfințind un nou rol pentru CSCE în gestionarea transformărilor istorice generate de prăbușirea comunismului în spațiul euro-asiatic). Summit-ul de la Budapesta (1994) a decis transformarea CSCE în Organizație pentru Securitate și Cooperare în Europa – OSCE, care a dobândit instituții permanente și capacități operaționale, deși nu are, nici în acest moment, o personalitate juridică de drept internațional. Cu 56 de state participante (din Europa, America de Nord și Asia Centrală) și 12 Parteneri de Cooperare (din arealul mediteranean, Asia și, recent, Australia), **OSCE este cea mai mare organizație regională de securitate din lume.**

În cadrul organismelor OSCE, decizia este luată prin consens (absența unei obiecții din partea unui stat participant față de adoptarea deciziei respective). Deciziile OSCE sunt politice, nefiind obligatorii din punct de vedere juridic pentru statele participante. OSCE se bazează în special pe voința și angajarea politică a statelor și nu pe un tratat internațional.

Obiectivele principale ale OSCE sunt: consolidarea valorilor comune ale statelor participante și acordarea asistenței în edificarea unor societăți civile, democratice, bazate pe supremația legii; reinstaurarea stabilității și păcii în zonele de conflict; depășirea deficitului real și perceput de securitate și evitarea creării unor noi diviziuni politice, economice și sociale, în vederea promovării unui sistem de securitate prin cooperare. Vocația primară a OSCE o reprezintă alerta timpurie, prevenirea conflictelor, managementul crizelor și reabilitarea post-conflict în arealul de referință, Organizația dispunând de instituții și structuri operaționale specializate, precum și de o largă rețea de misiuni sau operațiuni de teren (în număr de 18) în Europa de Sud-est, Europa de Est, Caucazul de Sud și Asia Centrală.

Fundamentul activităților OSCE este abordarea cuprinzătoare a securității (*comprehensive concept of security*) care include cele trei dimensiuni: politico-militară, economică și de mediu, umană. **După 1990, dimensiunea umană a cunoscut o dezvoltare semnificativă**, marcată de adoptarea unui mare număr de angajamente politice cu privire la drepturile omului, libertățile fundamentale, democrație și statul de drept, toleranță și non-discriminare. Instituțiile autonome specializate ale OSCE create în anii 1990 – Înaltul Comisar pentru Minorități Naționale, Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Reprezentantul pentru Libertatea Mass-Media – au contribuit la profilarea proeminentă a dimensiunii umane și și-au pus amprenta asupra dezvoltării democratice a Europei după Războiul Rece. După 2005, s-a înregistrat o presiune crescută asupra dimensiunii umane din partea unor state fost sovietice în sensul reinterprețării restrictive a angajamentelor și a atribuțiilor instituțiilor care monitorizează și asistă implementarea lor.

OSCE rămâne un instrument esențial de alertă timpurie, prevenire a conflictelor, gestionare a crizelor și reabilitare post-conflict și un cadru relevant pentru discutarea, analizarea și, eventual, abordarea unui număr semnificativ de provocări la adresa securității – controlul armamentelor, măsurile de creștere a încrederii,

combaterea terorismului, drepturile omului etc. În contextul actual, marcat de creșterea instabilității și a riscurilor asimetrice, OSCE acționează în sensul elaborării unui răspuns integrat, coordonat, la adresa acestor noi amenințări și provocări la adresa securității.

În 2009, a fost lansat în cadrul OSCE **Procesul Corfu** un proces informal de reflecție privind securitatea euro-atlantică și euro-asiatică. În 2010, procesul a intrat într-o fază mai concretă a discuțiilor, în care sunt avansate propuneri specifice pentru consolidarea securității.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

Alianța Nord-Atlantică s-a adaptat constant la schimbările intervenite în mediul internațional de securitate, pentru a-și menține relevanța și pentru a putea răspunde în mod eficient noilor tipuri de amenințări. Imaginea Alianței, la care România a aderat în 2004, este profund diferită față de cea din momentul creării sale, în 1949.

NATO rămâne cea mai de succes alianță politico – militară din istorie, care are ca fundament solidaritatea, indivizibilitatea securității și, nu în ultimul rând, un set de valori împărtășite de toate state membre. Aceste principii au ca expresie practică luarea deciziilor prin consens, ceea ce permite ca politicile și deciziile NATO să reflecte preocupările și/sau interesele tuturor statele aliate, indiferent de dimensiuni sau pondere în sistemul internațional. Desigur, în funcție de capacitatea individuală a fiecărui aliat, acesta își poate reflecta mai bine propriile obiective în deciziile și politicile definite prin consens ale Alianței.

De la sfârșitul Războiului Rece și, mai pregnant, după atacurile din SUA (11 septembrie 2001), **Alianța a început un proces profund de transformare**, care a avut ca rezultat extinderea progresivă a misiunilor și obiectivelor sale, atât din punct de vedere geografic, cât și din punct de vedere funcțional. NATO a evoluat, astfel, dintr-un apărător al securității statelor membre, într-un furnizor de securitate la nivel global, o organizație cu o vastă rețea de parteneriate, care acoperă Caucazul, Asia Centrală, Balcanii de Vest, dar și regiunea mediterană și cea a Golfului. Se poate, observa, de asemenea, un rol tot mai extins al NATO în domenii care exced competențele sale tradiționale – „*hard security*” –, manifestat prin: implicarea sporită în reforma sectorului de securitate, activități de pregătire a forțelor de securitate etc. De asemenea, tendința actuală este de creare a unor capacități civile la NATO, care să echipeze corespunzător Alianța pentru a putea face față provocărilor actuale complexe, precum cele din Afganistan.

De altfel, una dintre principalele provocări o reprezintă asigurarea de capacități și resurse suficiente care să permită îndeplinirea agendei politice extrem de ambițioase a organizației și, în conexiune, problema „împărțirii sarcinii” („*burden sharing*”), respectiv asigurarea unei contribuții echitabile din partea tuturor statelor membre în vederea îndeplinirii obiectivelor comune.

Un subiect de actualitate pe agenda NATO, parte a eforturilor de adaptare a Alianței la noile tipuri de amenințări, este **apărarea antirachetă**. Ca urmare a evoluțiilor politice și tehnologice, riscurile legate de amenințările cu rachete balistice cu rază scurtă și medie de acțiune au crescut, nu numai din partea unor state, dar și din partea unor actori non-statali care pot intra în posesia unor astfel de tehnologii militare. În acest context de securitate, o temă de interes în cadrul NATO este realizarea unui sistem de apărare antirachetă în măsură să protejeze teritoriul și populația statelor aliate europene, care ar putea fi construit pe baza nucleului reprezentat de abordarea adaptivă în etape a SUA privind sistemul european de apărare antirachetă.

Perioada actuală este marcată de negocierile pentru elaborarea unui **Nou Concept Strategic al NATO**, care să ofere cadrul pentru continuarea procesului de

reformă și adaptare a organizației la provocările secolului XXI. Echilibrul între apărarea colectivă și operații „în afara articolului 5”, între răspunsurile la amenințările de tip clasic și la cele de tip nou (insecuritate energetică, atacuri cibernetice etc.), între rolul militar și operațional (articolul 5 al Tratatului de la Washington), respectiv, rolul politic al NATO (articolul 4 al Tratatului), precum și viitorul relațiilor de parteneriat ale NATO cu state și alte organizații internaționale sau postura nucleară a NATO sunt subiecte care vor fi dezbătute/negociate în acest context.

Organizații și inițiative multilaterale care promovează valorile umane

Consiliul Europei (CoE)

Misiunea organizației se află într-un proces de modificare care a fost impulsionat de tendința de diminuare a relevanței sale politice și vizibilității în planul arhitecturii organizațiilor europene, fenomen generat de extinderea Uniunii Europene. **Actualii lideri ai CoE și-au asumat schimbări în maniera în care privesc organizația și rolul ei**, direcționând aceste schimbări către crearea unui cadru juridic comun, care să permită participarea UE ca actor individual (aderarea la Convenția Europeană a Drepturilor Omului – CEDO). Intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, precum și ratificarea, de către Rusia, a Protocolului Adițional nr. 14 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului deschid posibilitatea realizării acestui act de o importanță politică și juridică deosebită. Aderarea UE la CEDO va crea posibilitatea protejării unitare a drepturilor omului pe toată suprafața Europei, precum și oportunități sporite de cooperare între Strasbourg și Bruxelles în vederea întăririi standardelor democratice pe continentul european.

Reforma CoE vizează, în principal, latura politică și cea administrativă, care derivă din prima. Din perspectivă politică se urmărește ca, până în anul 2014, Organizația să dețină un rol esențial în aria sa de acțiune, inclusiv prin „ancorarea” Convenției Europene a Drepturilor Omului la vârful arhitecturii europene. Din perspectivă administrativă, se are în vedere adoptarea unui program și unui buget cu orizont multianual eficient, precum și adaptarea instituțională care să răspundă corespunzător acestor modificări. Se urmărește simplificarea și centralizarea metodelor de lucru, precum și reafirmarea rolului central al Comitetului Miniștrilor și re poziționarea Consiliului Europei ca for de cooperare interguvernamentală. Creșterea eficienței și redefinirea priorităților de acțiune ale CoE ar trebui să confere un rol sporit organizației pe plan european și internațional, precum și capacitatea de a răspunde adecvat recentelor transformări determinate, în special, de prevederile Tratatului de la Lisabona. De asemenea, se urmărește aprofundarea legăturilor cu OSCE, inclusiv din perspectiva intensificării eforturilor vizând evitarea suprapunerilor de competență și continuarea dialogului cu ONU.

Comunitatea Democrațiilor (CD)

Comunitatea Democrațiilor este o inițiativă a Departamentului de Stat al SUA, materializată în luna iunie 2000, reprezentând un **forum al statelor democratice care cooperează pentru promovarea și consolidarea instituțiilor și guvernării democratice în întreaga lume**. Până în prezent au fost organizate cinci Conferințe Ministeriale, finalizate cu adoptarea unor documente, astfel: *Declarația Către o Comunitate a Democrațiilor* (Varșovia, 2000); *Planul de Acțiune Democrație: Investind pentru pace și securitate* (Seul, 2002); *Angajamentul Cooperare pentru democrație* (Santiago de Chile, 2005); *Consensul Democrație, Dezvoltare și Reducerea Sărăciei* (Bamako, 2007); *Declarația de la Lisabona* (2009). Participarea la conferințe este condiționată de primirea unei invitații din partea Grupului de Contact, pe baza

recomandărilor făcute de un comitet de experți independenți, care evaluează situația democrației din statele participante și/sau aspirante.

Președinția lituaniană prezintă a întreprins o serie de măsuri în scopul revitalizării activității CD, concretizate, până în prezent, în înființarea unor grupuri de lucru pe următoarele teme: sărăcie, dezvoltare și democrație; promovarea democrației și contracararea amenințărilor naționale și trans-naționale la adresa democrației; egalitatea de gen și promovarea drepturilor femeii; cooperare regională; constituirea și protejarea societății civile; metode de lucru ale CD și ale Grupului de Contact.

Alianța Civilizațiilor

Alianța Civilizațiilor este o inițiativă lansată în 2005 de Spania și Turcia și plasată sub egida ONU. Aceasta **își propune să mențină un dialog veritabil pentru a facilita înțelegerea și reconcilierea dintre culturi și religii**, inclusiv prin proiecte concrete menite să amplifice căile de dialog, înțelegere și apropiere în cele patru domenii prioritare ale Alianței, respectiv educația, tineretul, migrația și mass-media. Alianța Civilizațiilor este sprijinită de un Grup de Prieteni, structură informală alcătuită din peste 100 de țări (inclusiv toate statele membre UE) și organizații internaționale.

Organizații și structuri subregionale

În regiunea geografică a României s-a dezvoltat, în ultimii douăzeci de ani, **o rețea complexă a cooperării regionale și sub-regionale**, concretizată, între altele, într-un număr mare de formate de cooperare de factură diversă și cu greutate politică variabilă.

Implicarea României în activitățile organizațiilor regionale și subregionale reprezintă un exercițiu util pentru avansarea obiectivelor proprii vizând stabilizarea și dezvoltarea vecinătății de interes sau sprijinirea integrării europene a statelor din regiune care și-au asumat acest obiectiv, ambele obiective fundamentale ale politicii externe românești. Pe această linie, în 2004, la propunerea României, Comisia Drepturilor Omului a inițiat și promovat rezoluția „Creșterea rolului organizațiilor regionale și sub-regionale, precum și a altor organizații și aranjamente în promovarea și consolidarea democrațiilor”.

Utilitatea organizațiilor regionale se concretizează, între altele, în faptul că tipul de interacțiune specific lor consolidează cooperarea într-un cadru sistematic și predictabil, determină responsabilizarea participanților și contribuie la încurajarea rezolvării aspectelor conflictuale pe cale pașnică. În cazul Balcanilor de Vest, o parte din structurile de cooperare regională sunt incluse în cadrul general trasat de UE pentru implementarea *acquis-ului* comunitar (Procesul de Stabilizare și Asociere care se referă la rolul SEECF și RCC).

Pot fi identificate următoarele arii/tematici de concentrare a formatelor de cooperare regională în care România este angajată: Europa de Sud-Est, Europa Centrală, regiunea Mării Negre și a Europei de Est, Bazinul Dunării, cooperările trilaterale și euroregiunile.

Organizațiile și structurile subregionale nu constituie elemente de subminare ale sistemului multilateral, ci factori care aduc un aport la întărirea, coeziunea și perfecționarea acestuia.